

Beleidsvaluatie VUE

Versterkte uitvoering
Energiebesparingsplicht

Committed to the Environment

Beleidsvaluatie VUE

Versterkte uitvoering Energiebesparingsplicht

Dit rapport is geschreven door:
Koen van Dam, Charley Bakker en Bettina Kampman

Delft, CE Delft, augustus 2024

Publicatienummer: 24.240171.110

Opdrachtgever: Rijkswaterstaat
Uw kenmerk: 31197932

Alle openbare publicaties van CE Delft zijn verkrijgbaar via www.ce.nl

Meer informatie over de studie is te verkrijgen bij de projectleider Bettina Kampman (CE Delft)

© copyright, CE Delft, Delft

CE Delft

Committed to the Environment

CE Delft draagt met onafhankelijk onderzoek en advies bij aan een duurzame samenleving. Wij zijn toonaangevend op het gebied van energie, transport en grondstoffen. Met onze kennis van techniek, beleid en economie helpen we overheden, NGO's en bedrijven structurele veranderingen te realiseren. Al sinds 1978 werken betrokken en kundige medewerkers bij CE Delft om dit waar te maken.

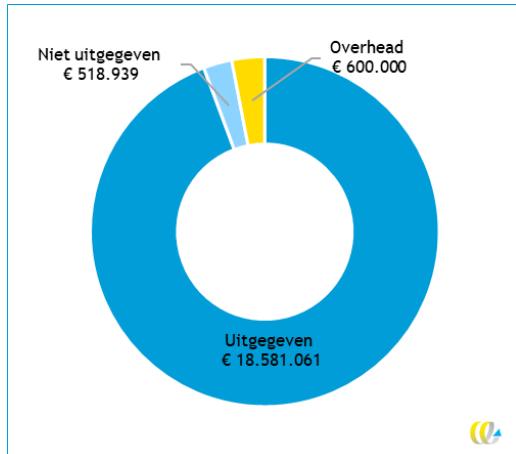
Inhoud

	Visuele samenvatting	4
	Samenvatting	5
1	Inleiding	7
	1.1 Aanleiding	7
	1.2 Doel en onderzoeksvragen	7
	1.3 Afbakening	7
	1.4 Leeswijzer	8
2	Achtergrond	9
	2.1 Tijdlijn	9
	2.2 Energiebesparings- en informatieplicht	9
	2.3 Versterkte Uitvoering Energiebesparings- en informatieplicht	10
	2.4 Open-house-model	10
	2.5 Financiën	11
	2.6 Activiteiten	11
	2.7 VUE uitgevoerd door gemeentes	12
	2.8 De energiebesparingsplicht	14
3	Opzet van het onderzoek	15
	3.1 Onderzoeksmethodes	15
	3.2 Onderzoeksvragen	15
4	Resultaten enquête en interviews	17
	4.1 Enquêtestatistieken	17
	4.2 Algemene indruk VUE	19
	4.3 Activiteiten	22
	4.4 Externe omstandigheden op de VUE	24
	4.5 Samenwerking	27
	4.6 Informatieplicht	31
	4.7 Energiebesparing	31
	4.8 Losse punten	32
5	Data-analyse	33
	5.1 De totale benutting van de regeling	33
	5.2 Uitgaven per activiteit	34
	5.3 De activiteiten door de tijd	38
6	Conclusies en aanbevelingen	40
	Literatuur	44

	Afkortingen	45
A	Tabellen activiteiten	46
B	Enquête en interviews	50

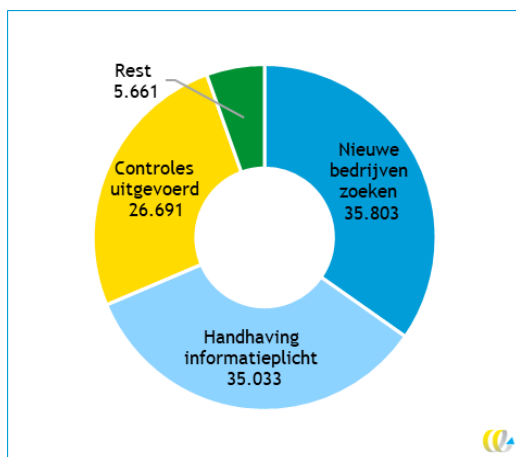
Visuele samenvatting

Besteding

Er was € 19,1 mln. beschikbaar voor de VUE.

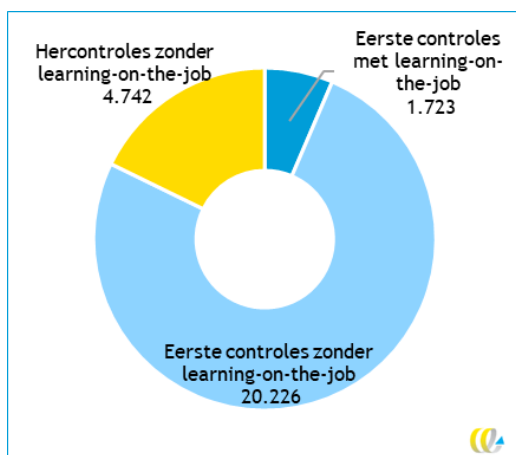
- Hiervan is 97% besteed aan het uitvoeren van activiteiten.
- De overige 3% is niet uitgegeven aan activiteiten. Dit is gebruikt voor de afwikkeling van de VUE, inclusief deze evaluatie.
- Daarnaast is er € 600.000 uitgegeven aan de uitvoeringskosten van RWS voor de VUE en het ontwikkelen van een dashboard. Dat komt bovenop de VUE-gelden.

Activiteiten

Van het uitgegeven budget zijn in totaal 103.188 activiteiten uitgevoerd door adviesbureaus. De uitsplitsing is als volgt:

- 35.803 activiteiten om bedrijven te zoeken die nog niet bekend waren bij de omgevingsdiensten voor de energiebesparingsplicht.
- 35.033 activiteiten om bedrijven aan te schrijven om te voldoen aan de informatieplicht.
- 26.691 controles van bedrijven en instellingen.
- 5.661 andere type activiteiten.

Controles

Van de controles die zijn uitgevoerd zijn er:

- 20.226 eerste controles uitgevoerd, zonder learning-on-the-job.
- 1.723 eerste controles uitgevoerd, waarbij een medewerker van de omgevingsdienst mee was in het kader van learning-on-the-job.
- 4.742 hercontroles uitgevoerd, zonder learning-on-the-job.

Samenvatting

Inleiding

Rijkswaterstaat (RWS) heeft namens het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) aan CE Delft gevraagd om een beleidsevaluatie uit te voeren naar de regeling Versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht (VUE). Het doel van de regeling was om de omgevingsdiensten met behulp van adviesbureaus te ondersteunen bij het opstarten en versterken van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. Met deze regeling was budget beschikbaar gesteld aan de omgevingsdiensten voor het uitvoeren van toezicht- en handhavingsactiviteiten via het inhuren van adviesbureaus. Hierbij was ook learning-on-the-job mogelijk. De adviesbureaus hebben activiteiten uitgevoerd van een menukaart die door RWS is opgesteld. De belangrijkste activiteiten waren het zoeken naar nieuwe bedrijven en instellingen, bedrijven en instellingen aanschrijven over de informatieplicht en op controle gaan. De VUE bestond uit drie rondes en heeft gelopen van 2020-2024.

CE Delft heeft deze regeling onderzocht op de benutting van de beschikbare middelen, de manier waarop de regeling in de markt is gezet, aan welke activiteiten dit geld is besteed, hoe dit heeft bijgedragen aan de handhaving, en wat de impact van de regeling is op de markt. Voor dit onderzoek zijn de monitoringsdata van de regeling geanalyseerd en is een enquête uitgezet naar de betrokkenen. Een aantal gerichte interviews is uitgevoerd voor verdere verdieping.

De effectiviteit van de VUE

De VUE heeft positief bijgedragen aan de energiebesparingsplicht, door externe adviseurs meer dan 100.000 activiteiten uit te laten voeren. Hierdoor zijn omgevingsdiensten geholpen met de uitvoering van de energiebesparingsplicht, door het vinden van energiebesparingsplichtige bedrijven en instellingen en het eerste contact met en controle van deze bedrijven. Daarnaast heeft de regeling bijgedragen aan intensivering van al lopende controles. De VUE heeft op deze manier ook bijgedragen aan energiebesparing.

Zowel de omgevingsdiensten als de externe adviesbureaus zijn tevreden over de regeling. De betrokkenen geven aan dat de VUE voornamelijk heeft bijgedragen aan extra capaciteit en aandacht voor energiebesparing. De grote meerderheid is van mening dat de VUE heeft gezorgd voor versterking van de handhaving van de energiebesparingsplicht.

Besteding van het budget

Uit de data-analyse blijkt dat de regeling effectief is besteed. Van het totale budget van € 19,1 miljoen over drie opeenvolgende VUE-rondes (van 2020 tot 2024) is 97% besteed aan de inhuur van externe partijen. De overhead was € 600.000. Het restbudget is uitgegeven aan het afwikkelen van de regeling. Hiermee is goed aan de doelstelling van de regeling voldaan. Het grootste deel van het budget (72%) is uitgegeven aan controles van bedrijven en instellingen.

De activiteiten hadden een logisch verloop, dat ook zichtbaar is in de ontwikkeling van de verschillende rondes van de VUE. In de eerste ronde is relatief veel gezocht naar nog onbekende bedrijven en instellingen en is het administratief toezicht versterkt; dit werd per ronde minder. Tegelijkertijd nam het aantal controles van bedrijven en instellingen toe in de tijd. Uit de data en interviews blijkt dat de behoefte aan activiteiten verschilde tussen de omgevingsdiensten, doordat ze zich in verschillende fasen bevonden met betrekking tot de energiebesparingsplicht. De regeling was flexibel genoeg ingericht om hierin tegemoet te komen. Zowel omgevingsdiensten als adviesbureaus hebben aangegeven geen activiteiten te hebben gemist in de opties die werden aangeboden via de VUE.

Naast werkzaamheden van de adviesbureaus konden omgevingsdiensten ook kiezen voor learning-on-the-job, waarbij medewerkers meegingen bij controles door adviesbureaus om kennis en ervaring op te doen. In 17% van de eerste controles is learning-on-the-job meegenomen, voornamelijk bij complexe instellingen. Omgevingsdiensten hebben dit als positief ervaren en geven aan dat zij hiermee veel kennis hebben opgedaan.

Aansturing van de regeling door RWS

Omgevingsdiensten zijn positief over het contact met RWS en vonden het fijn dat de screening voor adviesbureaus via het zogenaamde ‘open-house-model’ al op voorhand was gedaan door RWS. Ook kon hiermee de contractuele administratie rondom de inhuur laagdrempelig worden geregeld. Het contact met RWS was regelmatig en laagdrempelig. Hierdoor was er vanuit omgevingsdiensten en adviesbureaus veel mogelijkheid om input te leveren over de regeling. Die feedback is meegenomen in volgende rondes van de regeling.

In het algemeen zijn omgevingsdiensten tevreden over het werk van de adviesbureaus, met enkele uitzonderingen. 4 van de 22 adviesbureaus zijn op meerdere punten als onvoldoende beoordeeld. Veel adviesbureaus zijn gekozen op basis van eerdere ervaringen tussen omgevingsdiensten en adviesbureaus. We verwachten niet dat strengere criteria hierin veel verbetering zouden geven. Ook was het via het open-house-model mogelijk voor een adviesbureau om te veel werk aan te nemen. Een indicatie van de beschikbare capaciteit van het adviesbureau tijdens de tenderfase kan dit risico wellicht verminderen. Verder concluderen wij dat het ook belangrijk is dat omgevingsdiensten voldoende aandacht geven aan de aansturing van de adviesbureaus.

Vanuit de omgevingsdiensten komen twee belangrijke verzoeken. Ten eerste hadden zij graag met eigen mensen gewerkt in plaats van met externen, zodat kennis ook intern wordt opgebouwd en geborgd. Ten tweede willen zij graag stabiele financiering voor deze taak, zodat zij eigen mensen kunnen aannemen en behouden. Aan deze wensen is ook al gehoor gegeven door de Rijksoverheid. Met de opvolger van de VUE, SPUK THE, kunnen omgevingsdiensten interne capaciteit realiseren. Per 2027 is meerjarige financiering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht opgenomen in de begroting van Rijksoverheid.

Externe ontwikkelingen

Tijdens de VUE waren er een aantal grote gebeurtenissen die invloed hebben gehad op de VUE: COVID-19, sterke inflatie en de energiecrisis ten gevolge van de Russische inval in Oekraïne. COVID-19 maakte het moeilijk om bedrijven en instellingen te controleren; dit is opgepakt door meer bureauwerk te doen en bijvoorbeeld ziekenhuizen te ontzien. Door de energiecrisis was er een groter bewustzijn over het belang van energiebesparing en waren de bedrijven en instellingen beter bereid om mee te werken. De VUE was flexibel genoeg opgezet om te kunnen inspelen op de actuele behoeftes.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Rijkswaterstaat (RWS) heeft op verzoek van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) aan CE Delft gevraagd om een beleidsevaluatie van de Versterkte Uitvoering Energiebesparings- en informatieplicht (VUE) uit te voeren. De VUE is opgestart in 2019 als gevolg van de Urgenda-uitspraak. Het doel van de regeling was om de omgevingsdiensten te ondersteunen bij de handhaving op de informatie- en energiebesparingsplicht.

1.2 Doel en onderzoeksvragen

De hoofdvraag van de beleidsevaluatie is:

- Wat was de effectiviteit van de VUE?

Hiervoor is een data-analyse uitgevoerd van de data die in de looptijd van de VUE is verzameld, verder is er een enquête uitgezet bij adviesbureaus, omgevingsdiensten en enkele gemeentes. Als laatste zijn vijf partijen geïnterviewd.

Voor de evaluatie van de VUE hebben wij de volgende onderzoeksvragen gedefinieerd:

- Wat was de benutting van de beschikbare middelen?
- Welke diensten (werkzaamheden) zijn uitgevoerd?
- Wat was de bijdrage die de VUE geleverd heeft aan het totale toezicht en de handhaving op de informatie- en energiebesparingsplicht bij de afnemers van de regeling gedurende de looptijd van de regeling?
- Wat was de impact van de regeling op de markt?

1.3 Afbakening

De VUE was een aparte regeling bovenop de bestaande energiebesparingsplicht en informatieplicht. De scope van deze evaluatie beslaat alleen de versterkte uitvoering van de energiebesparingsplicht, niet de energiebesparingsplicht zelf. Dit geldt ook voor de informatieplicht.

Deze evaluatie betreft drie VUE-rondes. Daarnaast bespreken wij in deze evaluatie ook het voorwerk, zoals het selecteren van adviseurs en opstellen van het activiteitenkeuzemenu en de afwikkeling en opvolging van deze regeling.

Voor deze evaluatie onderzoeken wij de uitvoeringsdiensten en de externe adviseurs. De VUE was een regeling die de energiebesparingsplicht ondersteunde. Hierom bakenen wij deze evaluatie af op het effect van de VUE op de energiebesparingsplicht. Hierdoor is in deze evaluatie geen onderzoek gedaan naar de daadwerkelijk bespaarde energie en/of CO₂. Hiervan waren ook geen gegevens beschikbaar vanuit de VUE.

1.4 Leeswijzer

Dit document begint met achtergrond over de energiebesparingsplicht, informatieplicht en de opzet van de VUE (Hoofdstuk 2). Vervolgens worden de methode en onderzoeksvragen van deze beleidsevaluatie besproken (Hoofdstuk 3).

In Hoofdstuk 4 worden de resultaten van de enquête en interviews beschreven. Hoofdstuk 5 beschrijft de resultaten van de data-analyse.

In Hoofdstuk 6 sluiten wij af met een conclusie en enkele aanbevelingen.

Dit document wordt opgeleverd met twee bijlagen. Bijlage A bevat een samenvatting van de verzamelde data per VUE-ronde. Bijlage B bevat alle enquêtevragen.

2 Achtergrond

Als gevolg van de Urgenda-uitspraak (Rechtbank Den Haag, 2015) is de VUE opgestart. De VUE had als doel om omgevingsdiensten te ondersteunen in de handhaving van de informatie- en energiebesparingsplicht. Hiervoor is budget vrijgemaakt om externe adviseurs in te huren. Hierna is nog twee keer budget vrijgemaakt, waardoor uiteindelijk drie VUE-rondes hebben plaatsgevonden.

In artikel 2.15 lid 1 van het Activiteitenbesluit (Rijksoverheid, 2018) is opgenomen dat bedrijven en instellingen maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar en korter moeten doorvoeren. Deze energiebesparingsplicht bestaat al sinds 1993 en is sinds 2008 gekoppeld aan een bedrijfseconomisch criterium. In deze periode is gebleken dat deze besparingsplicht lastig te handhaven is. Hiervoor zijn verschillende instrumenten in het leven geroepen, zoals de Erkende Maatregelenlijst (EML) en de Versterkte Uitvoering Energiebesparings- en informatieplicht (VUE).

2.1 Tijdlijn

Op 23 september 2019 heeft EZK opdracht verleend aan RWS voor de uitvoering van de VUE. De VUE was gepland per kalenderjaar, in de praktijk heeft dit anders uitgepakt. In Tabel 1 staat per ronde de start- en einddatum en de periode waarin de rondes zijn opengesteld.

Tabel 1 - Tijdlijn van de VUE

VUE	Startdatum	Einddatum
Opdracht EZK aan RWS	23-9-2019	
Tender	01-09-2019	01-11-2019
Openstellen ronde 1	17-01-2020	31-01-2020
Ronde 1	01-01-2020	30-06-2021
Openstellen ronde 2	01-09-2020	25-09-2020
Ronde 2	01-01-2021	30-04-2022
Openstellen ronde 3	01-02-2022	
Ronde 3	01-02-2022	1-12-2023

2.2 Energiebesparings- en informatieplicht

De energiebesparings- en informatieplicht geldt voor locaties van bedrijven en instellingen met een verbruik van 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgasequivalent per jaar. In 2023 is de energiebesparingsplicht aangescherpt. Deze aanscherping wordt op het moment ook geëvalueerd en wordt hier niet meegenomen.

Bedrijven en instellingen die vallen binnen deze norm moeten elke vier jaar rapporteren over hun energieverbruik en de uitgevoerde en nog uit te voeren energiebesparende maatregelen. Als deze maatregelen een terugverdientijd van vijf jaar of minder hebben, zijn zij verplicht deze uit te voeren. De maatregelen worden beschreven in de erkende maatregelenlijst (EML).

Grootverbruikers van energie vallen buiten de EML, maar hebben sinds juli 2023 een onderzoekspllicht. Het gaat hier om bedrijven en instellingen met een verbruik van meer dan 10 miljoen kWh elektriciteit of 170.000 m³ aardgasequivalent. Deze bedrijven en instellingen vielen buiten de scope van de VUE.

2.3 Versterkte Uitvoering Energiebesparings- en informatieplicht

De VUE bestond uit drie rondes. Tijdens deze rondes mochten er externe adviseurs ingehuurd worden voor de uitvoering van activiteiten rondom de energiebesparings- en informatieplicht.

In de VUE werden vooraf gedefinieerde activiteiten vastgesteld. Deze activiteiten bestaan grotendeels uit informatieverzameling over bedrijven en instellingen en het controleren van de aangeleverde informatie. Per activiteit was vooraf vastgesteld voor welk budget deze moet worden uitgevoerd.

Aan het begin van een ronde mocht het bevoegd gezag een aanvraag doen, hierin gaven zij aan welke activiteiten zij uitgevoerd wilden hebben en door welk adviesbureau. De adviesbureaus zijn geworven door RWS op basis van het 'open-house-model' (Paragraaf 2.4). De activiteiten mochten alleen door externe adviseurs worden uitgevoerd.

2.4 Open-house-model

In het open-house-model worden aan het begin van een tender eisen vastgesteld waaraan inschrijvende partijen moeten voldoen. RWS heeft een algemene uitvraag uitgezet in de markt. RWS heeft in de uitvraag de opdracht uitgelegd en de voorwaarden waaraan de inschrijvers moeten voldoen. Deze uitvraag was open voor alle partijen, met een maximum van 120 partijen.

Minder dan 120 partijen hebben zich ingeschreven op de tender. Uiteindelijk heeft RWS 51 adviesbureaus geselecteerd op basis van geschiktheid (Rijkswaterstaat, 2020). RWS heeft met deze partijen een raamovereenkomst gesloten. De omgevingsdiensten mochten alleen kiezen uit deze lijst met goedgekeurde adviesbureaus. In dit proces zijn twee adviesbureaus afgevallen.

De omgevingsdiensten mogen hier zelf adviesbureau(s) uit kiezen om in hun regio de activiteiten uit te voeren. Hiervoor zijn de beschikbare middelen verdeeld op basis van CBS-gegevens. De activiteiten zijn beschreven op een menukaart en de omgevingsdiensten mochten alleen van deze menukaart opdrachten geven. De omgevingsdiensten en de adviesbureaus stellen deze opdracht vast in een nadere overeenkomst.

Het open-house-model is gekozen om te voorkomen dat er een aanbestedingstraject gevolgd moest worden. RWS heeft wel rekening gehouden met de vier basisprincipes van de aanbestedingswet. Het open-house-model zorgde ervoor dat er snel gestart kon worden met de werkzaamheden en flexibel meer, minder of andere werkzaamheden konden worden uitgevraagd.

2.5 Financiën

De financiële afhandeling van de werkzaamheden was in handen van Rijkswaterstaat, zij waren de opdrachtgever. De adviesbureaus waren de opdrachtnemers en de omgevingsdiensten en gemeenten de afnemers. De afnemers hebben hiervoor met RWS een nadere overeenkomst (NOK) afgesloten.

De budgetten zijn verdeeld over de omgevingsdiensten op basis van de hoeveelheid middelgrote en grote bedrijven en instellingen (aansluitingen) in de regio's. Eerst heeft RWS het beschikbare budget vastgesteld. Vervolgens heeft het CBS het aantal energieaansluitingen (middelgrote en grote energiegebruikers) per gemeente vastgesteld. RWS heeft naar rato het budget verdeeld over de omgevingsdiensten en de gemeentes. RWS heeft dit voor elke ronde herhaald.

Er was geen noodzaak of mogelijkheid voor de omgevingsdiensten en adviesbureaus om te onderhandelen over de hoogte van de vergoeding. Deze had EZK van te voren per activiteit op de menukaart vastgesteld.

Adviesbureaus moesten per zes weken de uitgevoerde activiteiten declareren bij de uitvoeringsdienst. De uitvoeringsdienst was verantwoordelijk voor de controle en goedkeuring van de factuur. De uitvoeringsdienst stuurde de factuur naar RWS die verantwoordelijk was voor de uitbetaling.

2.6 Activiteiten

EZK heeft vooraf aan elke VUE-ronde een menukaart opgesteld met activiteiten en bijbehorende vergoedingen. EZK heeft bij bevoegd gezag gevraagd aan welke activiteiten behoefte was. Hierbij hebben zij ook samengewerkt met marktpartijen en het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO). In de vervolgrondes is de menukaart geactualiseerd: er zijn activiteiten toegevoegd en vervallen, daarnaast zijn de vergoedingen bijgesteld. Ook hiervoor is input gevraagd van verschillende partijen, zowel bevoegd gezag als marktpartijen.

In Tabel 2 staan de activiteiten en de rondes waarin deze beschikbaar waren. In de bijlage is ook het keuzemenu van VUE 3 (de laatste ronde) meegestuurd.

In grote lijnen bestonden de activiteiten uit het onderzoeken welke bedrijven en instellingen moeten voldoen aan de informatie- en energiebesparingsplicht (activiteiten A, B, C, D), vervolgens zijn deze bedrijven en instellingen gewezen op hun informatieplicht en zijn deze administratief gecontroleerd (E, F), als laatste zijn deze bedrijven en instellingen gecontroleerd op de energiebesparingsplicht (G, H, X).

In deze analyse wordt ook enkele keren specifiek gekeken naar de ervaring met controle met learning-on-the-job. Deze hebben activiteitscodes G2, G2a, G2b, H2, H2a, H2b.

In Tabel 3 is onze groepering van activiteiten weergegeven. Deze gebruiken wij voornamelijk in de data-analyse.

2.7 VUE uitgevoerd door gemeentes

Tijdens de VUE mochten gemeentes ook zelf de taken van de omgevingsdiensten uitvoeren. Er waren tijdens de VUE 29 omgevingsdiensten, inmiddels 28 door de fusie van OD Noord-Veluwe en OD Veluwe IJssel tot OD Veluwe.

In VUE ronde 1 hebben zes gemeentes zelf de uitvoering gedaan:

- gemeente Diemen;
- gemeente Nieuwegein;
- gemeente Ooststellingwerf;
- gemeente 's-Hertogenbosch;
- gemeente Súdwest-Fryslân;
- gemeente Utrecht.

In VUE ronde 1 hebben vier gemeentes zelf de uitvoering gedaan:

- gemeente Nieuwegein;
- gemeente Diemen;
- gemeente 's-Hertogenbosch;
- gemeente Súdwest-Fryslân.

In VUE ronde 3 hebben twee gemeentes zelf de uitvoering gedaan:

- gemeente Nieuwegein;
- gemeente 's-Hertogenbosch.

Tabel 2 - De activiteitenlijst en de rondes waarin deze activiteiten beschikbaar waren

Nr.	Naam	VUE 1	VUE 2	VUE 3
A1	Administratief onderzoek energiebesparingsplicht.	X		
B1	Administratief toezicht informatieplicht.	X	X	
B1b	Administratief toezicht bij een bedrijf of instelling uitvoeren op de energiebesparingsplicht op basis van de informatieplichtrapportage.			X
B2	Administratieve hercontrole bij een bedrijf of instelling uitvoeren op basis van de informatieplicht.		X	X
B3	Administratieve hercontrole bij een bedrijf of instelling uitvoeren op basis van de informatieplicht.		X	X
C1	Uitvoeren (gevel-)controle met opvragen energieverbruik en of een rapportage informatieplicht is ingediend bij (vooralsnog) onbekende bedrijven en instellingen.	X	X	X
C2	Administratieve opvolging van gevelcontroles uitvoeren of een analyse van een adressenlijst uitvoeren bij (vooralsnog) onbekende bedrijven en instellingen zonder binnen te treden.		X	
C3	Inventariserende controles uitvoeren bij (vooralsnog) onbekende bedrijven en instellingen met binnentreding.		X	X
D1	Voorbereiden dwangsomprocedure voor het starten van de handhaving bij bekende bedrijven en instellingen op basis van de informatieplicht.	X		
E1	Beoordelen rapportages informatieplicht.	X	X	
F1	Informatie gestuurd toezicht voorbereiden.	X	X	
G1	Toezicht uitvoeren bij bekende eenvoudige* bedrijven en instellingen.	X	X	X
G2	Uitvoeren bedrijfsbezoek voor een 'energiecontrole' bij een bekend eenvoudig* bedrijf met learning-on-the-job voor de medewerker(s) van bevoegd gezag of omgevingsdienst.	X	X	X
G3	Fysieke hercontrole energiebesparingsplicht bij een eenvoudig* bedrijf of instelling uitvoeren op basis van de energiebesparings- en informatieplicht.		X	X
H1	Uitvoeren bedrijfsbezoek voor een 'energiecontrole' bij een bekend complex* bedrijf of instelling op basis van de energiebesparings- en informatieplicht.	X	X	X
H2	Uitvoeren bedrijfsbezoek voor een 'energiecontrole' bij een bekend complex* bedrijf op basis van de energiebesparings- en informatieplicht met learning-on-the-job voor medewerker(s) van bevoegd gezag of omgevingsdienst.	X	X	X
H3	Fysieke hercontrole bij een complex* bedrijf of instelling uitvoeren op basis van de energiebesparings- en informatieplicht.		X	X
X1	Energiebesparing meenemen in een reguliere controle door aanvullende externe capaciteit.	X	X	X
X2	Toezicht op de energiebesparingsplicht aanvullend meenemen bij een reguliere controle van een complex bedrijf of instelling.	X ¹	X	X

* Het onderscheid tussen eenvoudig en complex is niet volledig gedefinieerd. De splitsing zegt iets over de grootte, het energieverbruik en de processen op locatie, dit wordt beoordeeld door het bevoegd gezag.

Tabel 3 - De groepering van activiteiten voor verdere analyse

Categorie	Code
Zoeken naar nieuwe bedrijven	A1, C1, C2, C3
Informatieplicht	B1, B1b, B2, B3, D1
Controle	G1, G2, G3, G2a, G2b, H1, H2, H3, H2a, H2b
Learning-on-the-job	G2, G2a, G2b, H2, H2a, H2b

¹ In VUE1 vallen ook de complexe bedrijven onder X1, in volgende rondes is dit gesplitst.

2.8 De energiebesparingsplicht

2.8.1 Aanscherping energiebesparingsplicht

De energiebesparingsplicht is tijdens en na de VUE nog verder aangepast. Per juli 2023 is de energiebesparingsplicht aangescherpt op een aantal thema's. Deze worden momenteel door CE Delft geëvalueerd in een losse beleidsevaluatie. Een uitleg van de veranderingen loopt te ver voor dit document en hiervoor verwijzen wij naar de beleidsevaluatie aanscherping energiebesparingsplicht, die nog in 2024 verwacht wordt.

2.8.2 Speciale uitkering toezicht en handhaving energiebesparingsplicht

De speciale uitkering toezicht en handhaving energiebesparingsplicht (SPUK THE) is de opvolger van de VUE. In deze nieuwe uitkering wordt van 2022 t/m 2026 € 56 mln. beschikbaar gesteld aan de omgevingsdiensten. Deze uitkering mag uitsluitend worden besteed aan het aannemen en opleiden van nieuwe (vaste) medewerkers.

2.8.3 Energiebesparingsplicht in de rijksbegroting

Na de SPUK THE wordt een vaste post opgenomen in de rijksbegroting (€ 14 mln. per jaar). Dit is een additionele uitgave aan de vaste bijdragen van de bevoegde gezagen aan de omgevingsdiensten. Dit moet zorgen voor een structurele borging van de energiebesparingsplicht bij de omgevingsdiensten. Er wordt nog een instrument ontwikkeld om dit beschikbaar te stellen aan de omgevingsdiensten.

3 Opzet van het onderzoek

Wij hebben vier onderzoeksonderwerpen benoemd in de beleidsevaluatie. Wij hebben in dit onderzoek gebruik gemaakt van drie instrumenten: data-analyse, enquête en interviews.

3.1 Onderzoeksmethodes

Data-analyse

Voor de VUE heeft RWS op een dashboard per gemeente, per zes weken bijgehouden hoeveel van welke activiteit is gepland en uitgevoerd. Een Excel-bestand met deze data is gebruikt als basis voor de analyse.

Enquête

De enquête is uitgezet onder een adressenlijst van RWS met omgevingsdiensten, adviesbureaus en gemeentes. Alle partijen hebben dezelfde enquête gekregen, met andere onderdelen afhankelijk van de rol van deze persoon. Deze enquête heeft in totaal drie weken open gestaan.

Interviews

Er zijn vijf partijen geïnterviewd en deze resultaten zijn verwerkt in deze evaluatie. Het betreft de opdrachtgevers: twee medewerkers van RWS en één van EZK, twee adviesbureaus en twee omgevingsdiensten. Deze partijen heeft CE Delft op voorstel van RWS geselecteerd.

3.2 Onderzoeksvragen

Wat was de benutting van de beschikbare middelen?

Met behulp van de data-analyse kunnen wij de benutting van de beschikbare middelen eenvoudig achterhalen. De budgetten zijn bijna volledig benut door alle omgevingsdiensten. Hierom laten wij de besteding van de budgetten hier niet expliciet zien.

Wij maken hier ook de uitgaven voor de VUE voor de verschillende omgevingsdiensten inzichtelijk.

Welke diensten (werkzaamheden) zijn uitgevoerd?

De data-analyse heeft per gemeente, per zes weken bijgehouden hoe vaak, welke activiteit is uitgevoerd. Wij zullen globaal inzicht bieden door deze activiteiten te groeperen in verschillende activiteiten. Hieruit moet blijken welke activiteit het meest is uitgevoerd en waar het meeste budget aan is uitgegeven.

We zullen een korte doorkijk geven naar de verschillende omgevingsdiensten en verschillende VUE-rondes om te kijken of hier interessante patronen te zien zijn.

Wat was de bijdrage die de VUE geleverd heeft aan het totale toezicht en de handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht bij de afnemers van de regeling gedurende de looptijd van de regeling?

Wij zullen vragen stellen over het kennisniveau voorafgaand aan de regeling, over de voortgang van de regeling en het effect en over de specifieke producten uit het keuzemenu. Daarnaast zullen wij vragen stellen over de samenwerking met de adviesbureaus.

Deze informatie vullen wij verder aan op basis van interviews met betrokken partijen.

Wat was de impact van de regeling op de markt?

Deze vraag zullen wij beantwoorden met zowel de enquête als de interviews. Hiervoor nemen wij vooral vragen op rondom de kosten voor de activiteiten, wat was het effect van de regeling tijdens COVID-19, inflatie en de energiecrisis?

4 Resultaten enquête en interviews

Dit hoofdstuk geeft de resultaten weer uit de enquête en de interviews. De enquête is gedeeld met omgevingsdiensten, gemeenten en adviesbureaus. Er zijn daarnaast twee omgevingsdiensten en twee adviesbureaus geïnterviewd.

4.1 Enquêtestatistieken

Wij hebben 151 personen bij omgevingsdiensten, gemeenten en adviesbureaus gevraagd om de enquête in te vullen. Uiteindelijk hebben in totaal 48 personen deze enquête ingevuld. Adviesbureaus kregen deels andere vragen te zien dan omgevingsdiensten. Ook aan gemeentes² die zelf de taken uitvoeren van omgevingsdiensten is de enquête uitgestuurd. Zij hebben dezelfde vragen gekregen als omgevingsdiensten.

De enquête is uitgestuurd naar een mailinglijst van 152 personen. Hiervan is mogelijk een deel in de tussentijd van baan gewisseld, dat is niet gecontroleerd. Hiermee is de respons maximaal een derde.

4.1.1 Omgevingsdiensten

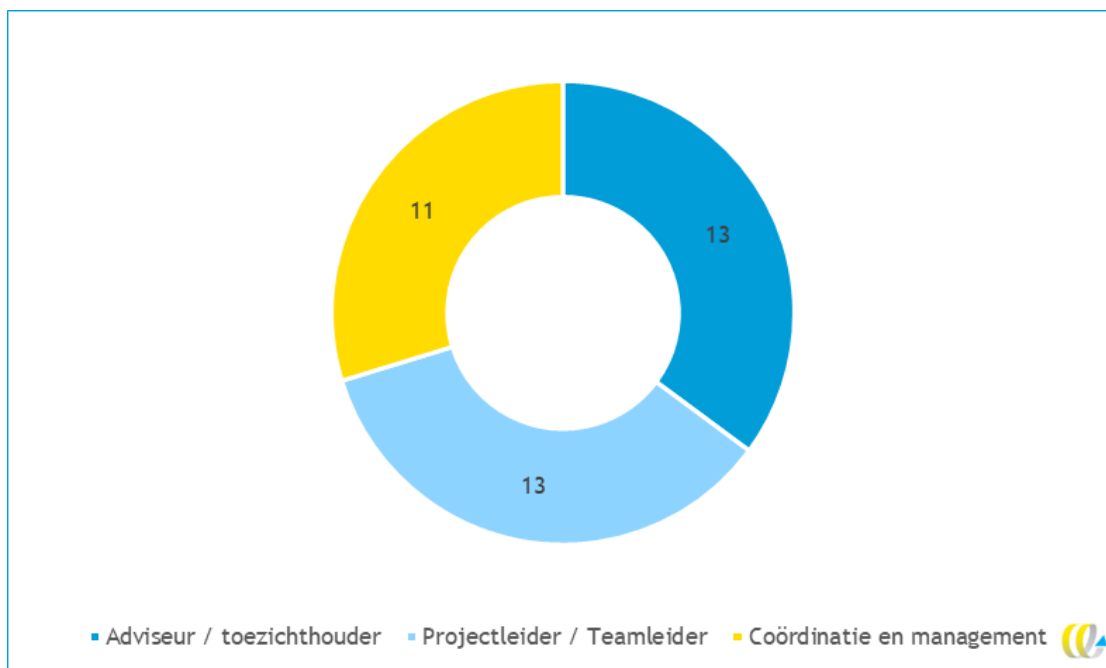
Tijdens de uitvoering van de VUE waren er 29 omgevingsdiensten³ en 6 gemeentes die als omgevingsdienst opereren. De enquête is ingevuld door 33 medewerkers van omgevingsdiensten. Het invullen van de werkgever was optioneel bij de enquête en wij weten niet van alle personen bij welke omgevingsdienst zij werken. Er zijn minimaal 19 omgevingsdiensten meegenomen in de enquête. Daarnaast is de enquête nog ingevuld door 9 medewerkers van omgevingsdiensten, zonder dat bekend is waar zij werkzaam zijn. Hun rol bij de VUE was voor 24 personen inhoudelijk betrokken, 3 tekenbevoegden en 6 zowel tekenbevoegd als inhoudelijk betrokken. De enquête is ingevuld door 11 adviseurs en toezichthouders, 13 project- of teamleiders en 13 mensen in coördinatie en management. De representatie van de omgevingsdiensten is daarmee goed en we hebben een brede uitsplitsing van de verschillende rollen.

---

² Zie hiervoor de lijst in Paragraaf 2.7.

³ Per 1 januari 2024 zijn er 28 omgevingsdiensten. OD Noord-Veluwe en OD Veluwe IJssel zijn gefuseerd tot OD Veluwe. Daarnaast voeren de gemeente Nieuwegein en 's-Hertogenbosch de taken van de omgevingsdienst zelf uit.

Figuur 1 - Uitsplitsing van de respondenten van de omgevingsdiensten en gemeentes

4.1.2 Gemeentes

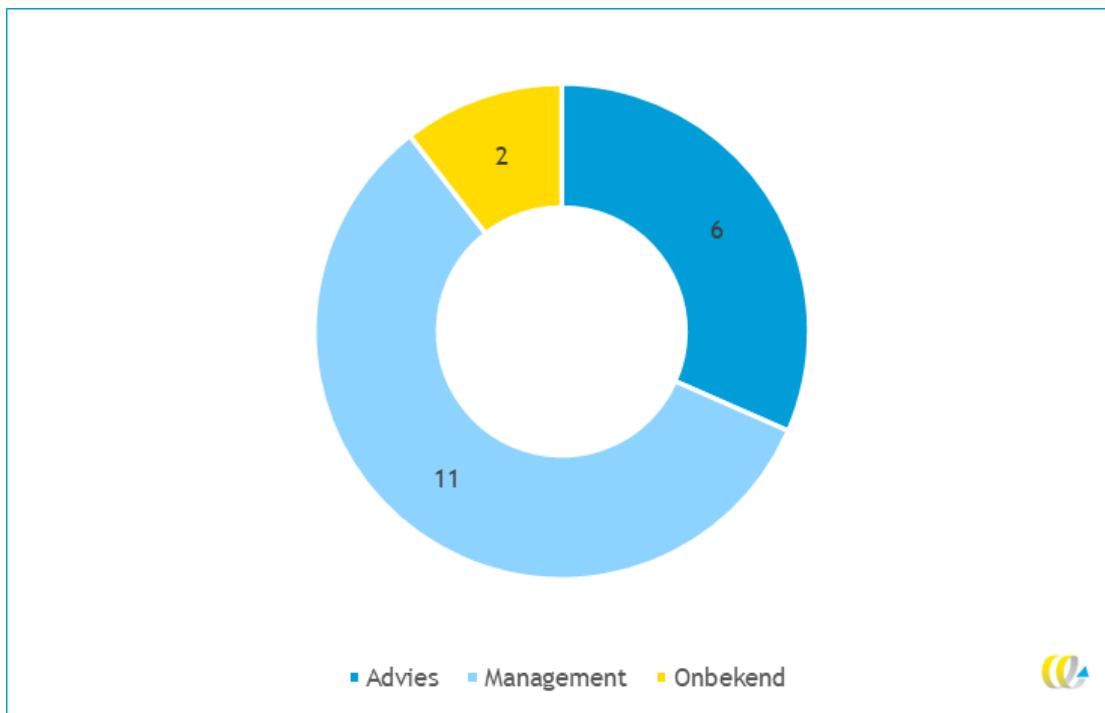
De enquête is door 5 medewerkers van gemeentes ingevuld, die allemaal inhoudelijk betrokken waren bij de werkzaamheden van de VUE. Hun functies zijn meegenomen in Figuur 1.

4.1.3 Adviesbureaus

Er zijn in het begin 51 adviesbureaus goedgekeurd voor samenwerking met de omgevingsdiensten. Hiervan hebben uiteindelijk 22 adviesbureaus werk uitgevoerd binnen de VUE. De enquête is door 19 mensen werkzaam bij adviesbureaus ingevuld. Dit waren 11 personen in het management, 6 adviseurs en 2 met onbekende functies. Er hebben minimaal 11 unieke adviesbureaus de enquête ingevuld. De representatie van de adviesbureaus is daarmee goed.

In het tenderproces zijn twee adviesbureaus afgefallen omdat deze niet aan de gestelde eisen voldeden.

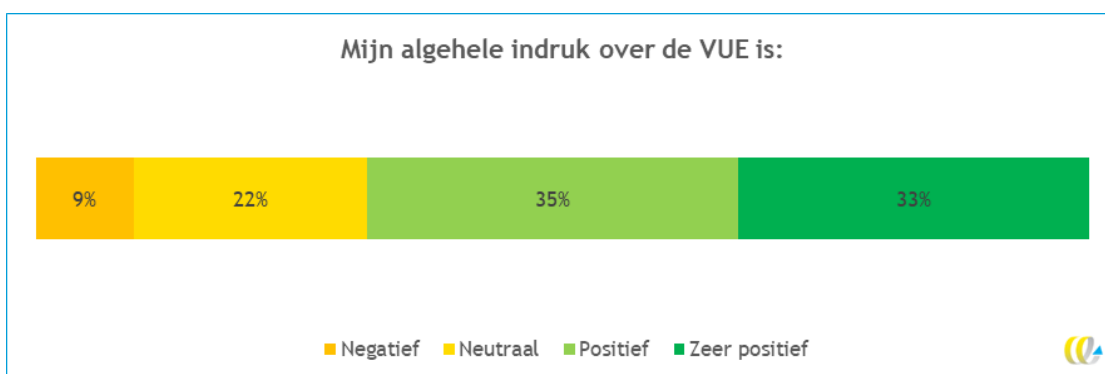
Figuur 2 - Uitsplitsing van de respondenten van de adviesbureaus

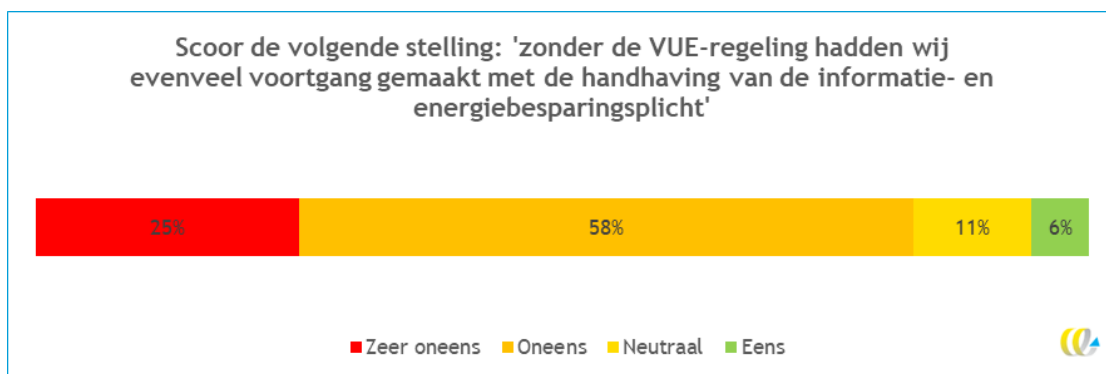
4.2 Algemene indruk VUE

De algemene indruk van de VUE was goed (zie Figuur 3). 68% van de respondenten heeft deze vraag (zeer) positief beantwoord en slechts 9% negatief. Ook geeft een grote meerderheid (83%) van de respondenten aan dat de VUE heeft bijgedragen aan de voortgang van de handhaving van de informatie- en energiebesparingsplicht (zie Figuur 4).

Figuur 3 - Antwoorden op "mijn algehele indruk over de VUE is:" N=54

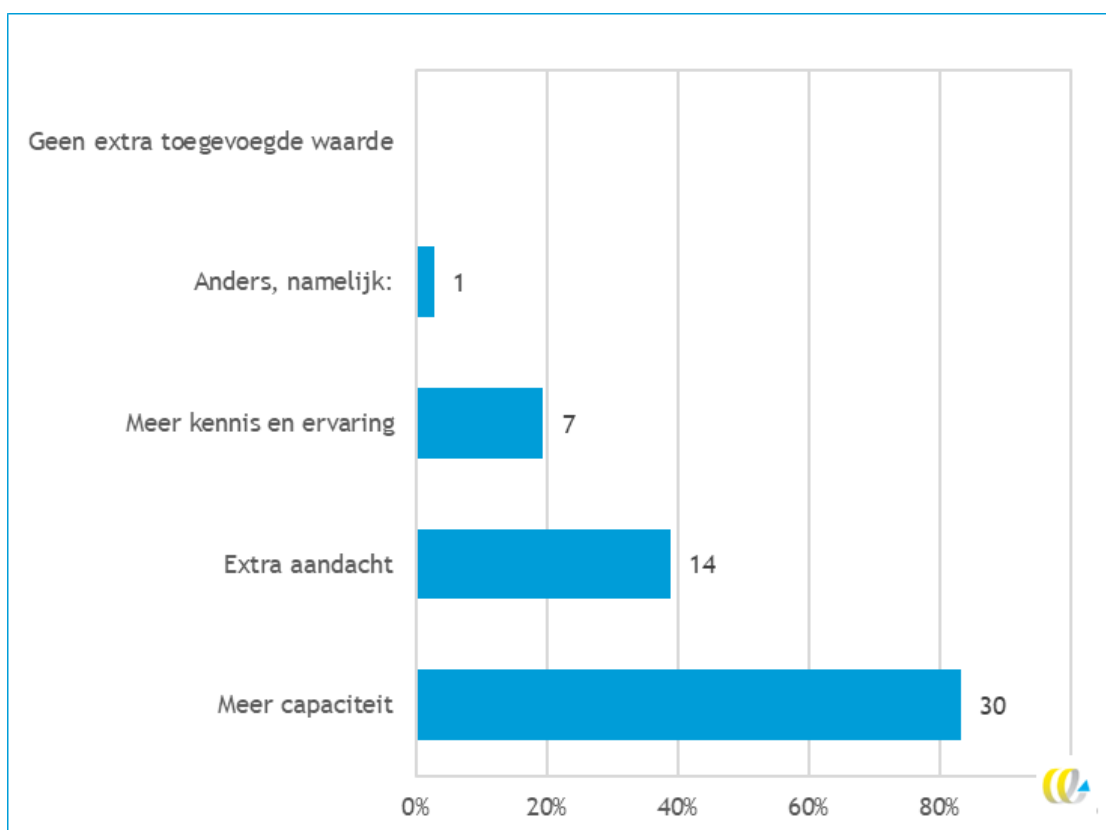

Figuur 4 - Antwoorden op de stelling: “zonder de VUE hadden wij evenveel voortgang gemaakt met de handhaving van de informatie- en energiebesparingsplicht” N=36

De grootste toegevoegde waarde van de VUE lag in de extra capaciteit (n=30). Aandacht (n=14) en de kennis (n=7) worden flink minder genoemd als belangrijke voordelen.

Figuur 5 - Antwoorden op de vraag: “wat was voor u de grootste toegevoegde waarde van deze extra financiële middelen voor de informatie- en energiebesparingsplicht?”

Een vergelijkbaar patroon is te zien bij losse stellingen over de bijdrage van de VUE aan de capaciteit, kennis en handhaving door de VUE. 78% is het eens met de stelling dat de VUE heeft bijgedragen aan de capaciteit om de energiebesparings- en informatieplicht te handhaven, terwijl slechts 36% vindt dat de VUE heeft bijgedragen aan de nodige kennis om de energiebesparings- en informatieplicht te handhaven.

De VUE-gelden hebben ook gezorgd voor meer aandacht binnen bevoegd gezag (gemeentes en provincies) voor de energiebesparings- en informatieplicht. Zo konden de VUE-gelden worden gebruikt als middel om ook meer budget voor toezicht en handhaving van het bevoegd gezag te krijgen.

In de open vragen worden een aantal nadelen en verbeterpunten van de VUE benoemd. Ten eerste wordt aangegeven dat de aansturing en administratie van externe partijen soms erg veel tijd heeft gekost. Deze tijd was niet begroot in de VUE. Zo zegt een respondent: “De VUE-regeling had een negatief effect op de bestaande capaciteit, omdat de afhandeling van de controles van de VUE ten koste gingen van andere controles”

Het vaakst komt terug dat de VUE wel effectief was voor een vergroting van de capaciteit, maar dat dit liever was uitgevoerd met vaste interne krachten. Deze hadden voldoende kennis en dit had er ook voor gezorgd dat de opgebouwde kennis intern bij de omgevingsdiensten terecht was gekomen, in plaats van bij een marktpartij.

Dit zal ook komen door het wisselende kennisniveau van de adviesbureaus. Dit komt naar voren in enkele opmerkingen:

- “De kwaliteit van het werk vanuit de externe partner, was zeer wisselend. Van goed tot ver ondermaats. Het commercieel belang leek belangrijker dan de inhoud.”
- “De kennis van onze medewerkers was (zeer) goed en de VUE-regeling heeft niet bijgedragen aan kennis.”
- “De externe partijen hadden te weinig kennis over het onderwerp, uiteindelijk kostte het ons als omgevingsdienst meer tijd.”
- “Wij maakten gebruik van de optie energiecontroles met learning-on-the-job, hierdoor werd het goed mogelijk om mensen op te kunnen leiden tijdens het werken. Daardoor hebben wij flinke sprongen kunnen maken wat betreft kennis, waardoor toezichthouders vlot zelfstandig op pad konden.”
- “De ingehuurde collega’s erbij waren een mooie aanvulling op het eigen team. Zij namen kennis en ervaring mee die ze deelden waardoor we allemaal op een beter niveau konden presteren.”
- “Door meer mankracht is het aantal vergroot, de kennis bij externe bedrijven ontbrak echter.”

Uit het interview met de OD Groningen komt naar voren dat zij door een fluctuatie in de eigen begroting kort voor de VUE enkele medewerkers zijn vertrokken. Veel kleine gemeentes in het gebied van deze omgevingsdienst hadden gekort op de begroting voor de omgevingsdienst. Deze oud-medewerkers zijn vervolgens via de VUE weer extern ingehuurd.

Verder bleek uit de interviews dat de partijen positief zijn gestemd over hoe de VUE is verlopen. Het heeft extra capaciteit, kennis en aandacht gebracht en de diversiteit in activiteiten bediende omgevingsdiensten die zich in verschillende fasen bevonden met betrekking tot de energiebesparings- en informatieplicht. Uit de interviews kwam ook naar voren dat bedrijven en instellingen in gebieden waar nog weinig aandacht was voor energiebesparings- en informatieplicht, meer de neiging hadden om weerstand te bieden. Naarmate er meer bekendheid kwam met het onderwerp, werd ook de medewerking door

bedrijven en instellingen steeds beter. Een duidelijk effect van de VUE was voor sommige instellingen een eerste contact met omgevingsdiensten voor energie-onderwerpen.

4.3 Activiteiten

In de enquête hebben wij gevraagd of er per activiteit voldoende budget beschikbaar was. Hierop wordt positief gereageerd door zowel de omgevingsdiensten als de adviesbureaus.

In elk geval zijn de controles voldoende gebudgetteerd. Uit de data-analyse blijkt dat het meeste budget hiervoor is gebruikt. Een controle is ook een van de belangrijkste middelen voor de omgevingsdienst. Het is hierom goed te zien dat er voldoende budget voor was.

Er zijn twee activiteiten waar onvoldoende tijd en budget voor was. Het gaat om activiteiten D en X.

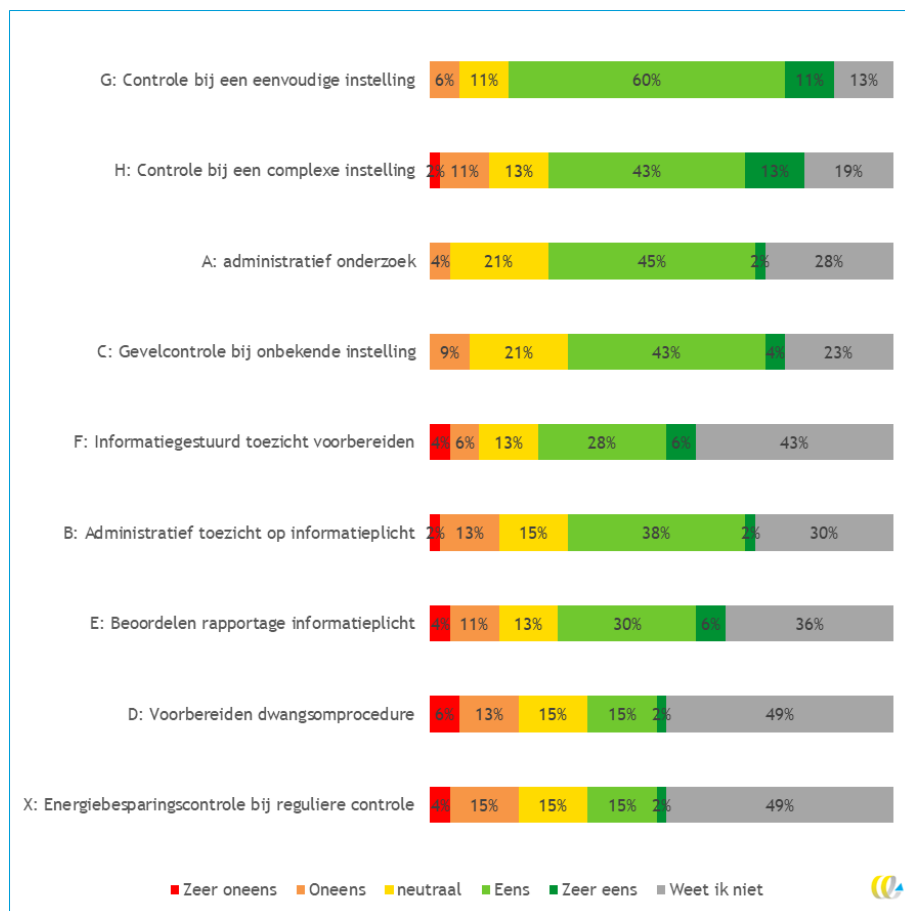
Activiteit D is de administratieve handhaving informatieplicht. Er is geen duidelijke reden waarom de omgevingsdiensten en adviesbureaus aangeven dat hier onvoldoende tijd en budget voor was.

Activiteit X is het meenemen van energiebesparingsplicht bij een reguliere controle. Hier wordt gemeld dat energiebesparing een expertise op zich is, wat moeilijk te combineren valt met een reguliere controle⁴. Daardoor is er eigenlijk het extra budget nodig voor een volledige energiecontrole.

---

⁴ Een reguliere controle betreft het handhaven van het naleven van de milieuregels.

Figuur 6 - Antwoorden op de stelling: “Voor activiteit ... was voldoende tijd en budget”

Learning-on-the-job

Learning-on-the-job is positief ervaren. In de interviews komt dit naar voren en ook in de open vragen van de enquête. Een adviesbureau geeft aan dat het geven van trainingen in de energiebesparingsplicht veel had kunnen bijdragen aan omgevingsdiensten. Zij vonden het jammer dat dit niet een beschikbare activiteit was. Ook geven partijen aan dat de kennis bij omgevingsdiensten door learning-on-the-job is vergroot. Hier wordt vaak specifiek naar gerefereerd.

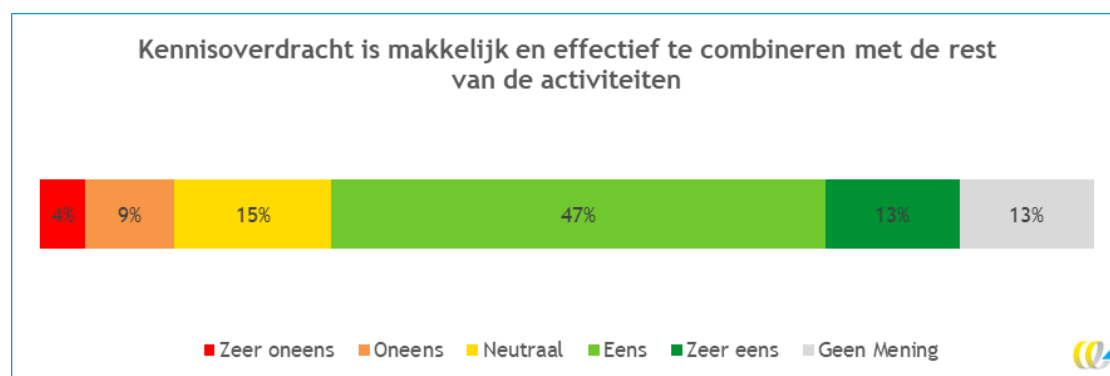
Enkele voorbeelden uit de enquête:

- “De samenwerking bij learning-on-the-job was bij verschillende gemeenten zeer goed.”
- “Door learning-on-the-job en de goede vaardigheden en kennis van het adviesbureau, hebben veel collega’s kunnen leren over het thema toezicht op energiebesparende maatregelen.”

In het interview geeft OD Groningen aan dat de learning-on-the-job goed is bevallen. De kennis is goed over te dragen door mee te lopen met een ervaren adviseur. Dit droeg bij aan de interne kennisopbouw bij de OD, welke nodig was voor de vervolgregeling SPUK THE.

Figuur 7 - Antwoorden op de stelling: “Kennisoverdracht is makkelijk en effectief te combineren met de rest van de activiteiten.” N=47

4.4 Externe omstandigheden op de VUE

De VUE heeft van 2020 tot 2024 gelopen. Dit was een economisch lastige periode in Nederland door COVID-19, de energiecrisis en flinke inflatie. De ondervraagden zeggen goed om te zijn gegaan met deze omstandigheden.

4.4.1 COVID-19

De werkgelegenheid op productielocaties heeft invloed gehad op de VUE. De adviesbureaus hadden hier meer last van dan de omgevingsdiensten. De meeste partijen hebben dit creatief opgelost. Zo is er relatief veel administratief werk gedaan (nieuwe bedrijven en instellingen zoeken, bedrijven en instellingen aanschrijven, gevelcontroles), maar is er ook nagedacht welke bedrijven en instellingen nog wel gecontroleerd konden worden. RWS heeft dit ondersteund door niet vast te houden aan de plannen van aanpak. De omgevingsdiensten mochten binnen het vrijgemaakte budget verschuiven naar activiteiten die wel mogelijk waren.

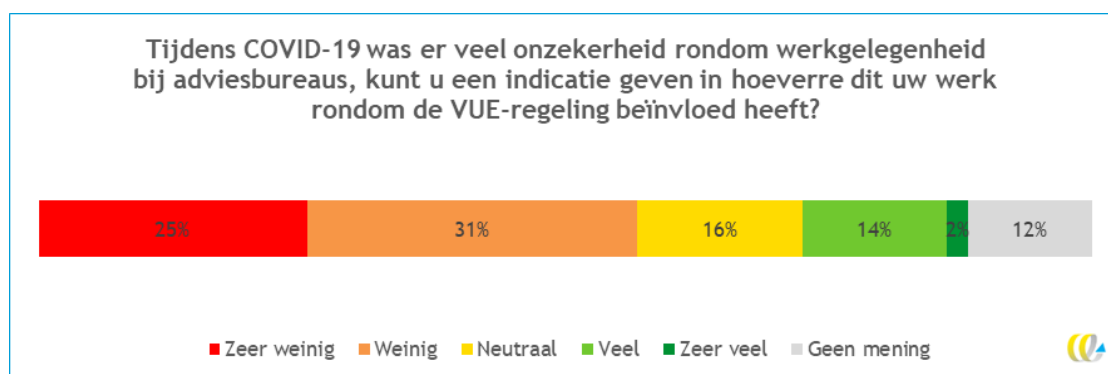
Dit wordt als volgt beschreven:

- “Er heeft een verschuiving van werkzaamheden plaatsgevonden van fysieke controles naar administratieve controles.”
- “We konden niet langs voor controles bij bedrijven waardoor alles administratief moest worden vormgegeven.”
- “Minder bedrijfsbezoeken uitgevoerd >> meer ingezet op achterhalen bedrijven die nog niet hadden gemeld.”

Daarnaast is ook nagedacht welke bedrijven en instellingen nog wel gecontroleerd konden worden en is dit creatief vormgegeven met online controles. Enkele voorbeelden:

- “Het was vooral onzeker of bedrijven te bezoeken waren.”
- “Onze toezichthouders waren niet altijd welkom, zeker bij locaties met bijvoorbeeld Amerikaanse eigenaren bleef dit lang het geval.”
- “We lieten het adviesbureau langs gaan bij supermarkten, etc.”
- “Online bezoeken.”
- “Inrichtingen zoals zorginstellingen en ziekenhuizen moesten in het begin ontzien worden voor controles, ook was het bij veel bedrijven lastiger om afspraken te maken voor het bedrijfsbezoek.”

Figuur 8 - Antwoorden op de stelling: “Tijdens COVID-19 was er veel onzekerheid rondom werkgelegenheid op productielocaties, kunt u een indicatie geven hoeveel dit uw werk rondom de VUE heeft beïnvloed?” N=51

4.4.2 Krappe arbeidsmarkt

Na COVID-19 was er krapte op de arbeidsmarkt. De invloed op de VUE was niet bijzonder groot, hier wordt als reden gegeven dat er al een afspraak was met de adviesbureaus voordat de krapte werd ingezet. Hierdoor was de capaciteit in feite al ingekocht.

Enkele partijen merken op dat er wel invloed van de krappe arbeidsmarkt was, dit zorgde dan voornamelijk voor een lagere kwaliteit van het werk. Enkele voorbeelden:

- “Er werden studenten ingezet wat een zeer slechte invloed heeft gehad op de kwaliteit. (...) De mensen waren niet op de markt. Overstappen naar een andere externe partij bleek lastig (iedereen had behoefte aan gekwalificeerd personeel).”
- “Krapte is er al heel lang, COVID heeft daar weinig aan veranderd.”
- “Door de krapte konden de adviesbureaus niet altijd de gewenste kwaliteit leveren, ook waren de administratieve werkzaamheden moeilijk aan de man te brengen.”

Figuur 9 - Antwoorden op de vraag: “Na COVID-19 was er veel krapte op de arbeidsmarkt, kunt u een indicatie geven hoeveel dit uw werk rondom de VUE beïnvloed heeft?” N=51

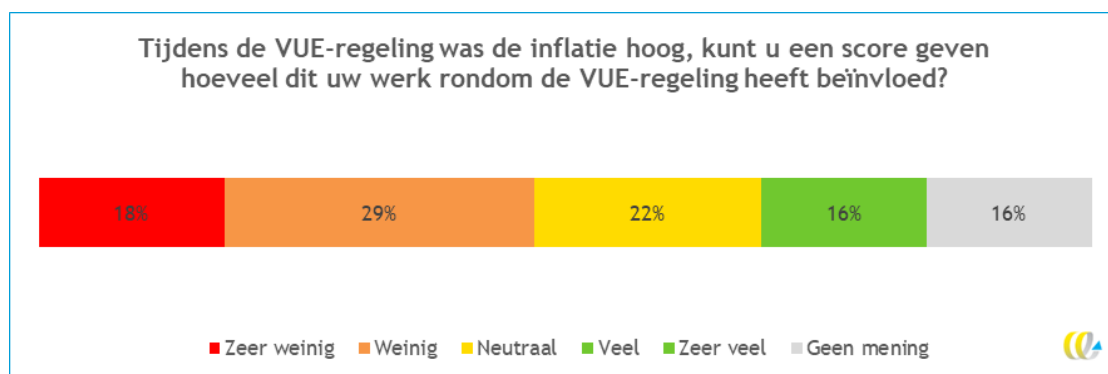
4.4.3 Inflatie en effecten op de adviesbureaus

Tijdens de VUE zijn de tarieven per ronde vastgesteld voor de werkzaamheden. Tijdens ronde 3 was er flinke inflatie. Dit heeft enige impact gehad op de werkzaamheden. De adviesbureaus geven in 40% van de antwoorden aan dat dit veel invloed had op de werkzaamheden, tegenover 6% van de omgevingsdiensten. De tarieven zijn al deels meegeestegen met de inflatie, maar niet volledig. Hierdoor waren voor sommige adviesbureaus de werkzaamheden minder aantrekkelijk.

In de interviews met de adviesbureaus komt hier een gemengd beeld naar voren. De een geeft aan dat dit de werkzaamheden een stuk moeilijker maakte. Deze partij gaf aan dat de budgettering al krap was. Het andere adviesbureau gaf een tegenovergesteld beeld. De initiële budgettering was ruim en daarmee was ook met de verhoogde tarieven nog voldoende ruimte om winst te maken. Deze partij gaf aan dat het in sommige scenario's te veel budget beschikbaar was. Dat lag dan meer aan onvoldoende kwaliteit leveren voor het gestelde budget door de controles onvoldoende streng uit te voeren. Dit kan niet door de opstelling van de regeling voorkomen worden en moet door de afnemers (bevoegd gezag, omgevingsdiensten) voorkomen worden.

Omgevingsdiensten geven aan dat zij hier flexibel mee om zijn gegaan. Zo zijn er relatief eenvoudige controles gepland, zodat er meer controles op een dag mogelijk waren. Hierdoor was een grotere benutting van het budget mogelijk, konden meer bedrijven en instellingen gecontroleerd worden en was de financiële druk op de adviesbureaus lichter.

Figuur 10 - Antwoorden op de vraag: "Tijdens de VUE was de inflatie hoog, kunt u een score geven hoeveel dit uw werk rondom de VUE heeft beïnvloed?" N=51

4.4.4 Inflatie en energiecrisis

De inflatie en energiecrisis hebben gezorgd voor een groter bewustzijn van de schaarste energie en de kosten van energie op de bedrijfsvoering. Hierdoor was er meer begrip voor de energiebesparings- en informatieplicht. Bedrijven stonden meer open voor advies over energiebesparing. Kosten voor energiegebruik werd gezien als bedrijfsrisico. Dit komt vooral naar voren in de opmerkingen:

- “Bedrijven waren meer geneigd mee te werken.”
- “(...) In het algemeen geldt wel dat ondernemers bewuster en meewerkender zijn omgegaan met energie door de prijsstijgingen.”
- “Ondernemers waren bereid meer geld uit te geven aan duurzame oplossingen die zichzelf snel terugverdienen.”

- “De hogere energieprijzen in 2022 en 2023 hebben het energiebewustzijn flink aangejaagd. Energie werd op eens ook als (bedrijfs)risico gezien.”
- “De schaarste van maatregelen (bijvoorbeeld frequentieregelaars) hebben de realisatietermijn verlengd, wat meer inspanning van de omgevingsdienst en haar adviseurs betekende. Dat was een extra hercontrole met opschorten of een voornemen tot een last.”

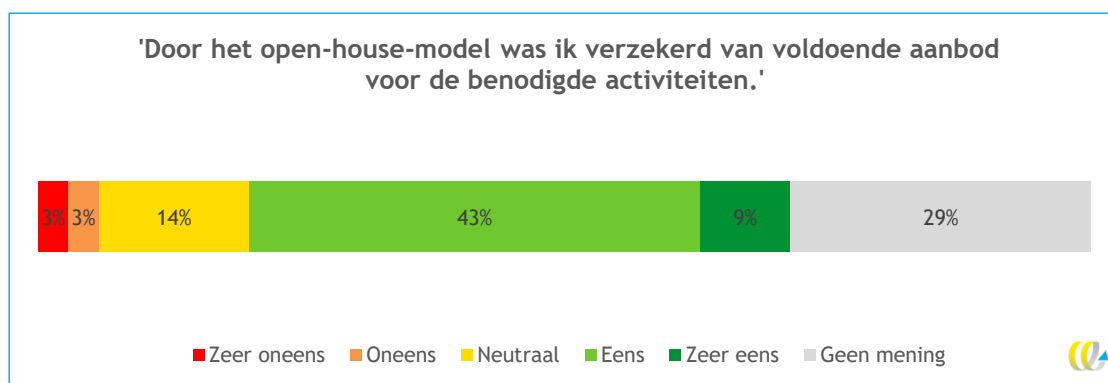
Een adviesbureau vertelt dat op eerste contact met bedrijven en instellingen geregeld vijandig gereageerd wordt, tot bedreigingen aan toe. Deze houding werd milder door de energiecrisis, doordat het nut van energiebesparing meer werd ingezien.

4.5 Samenwerking

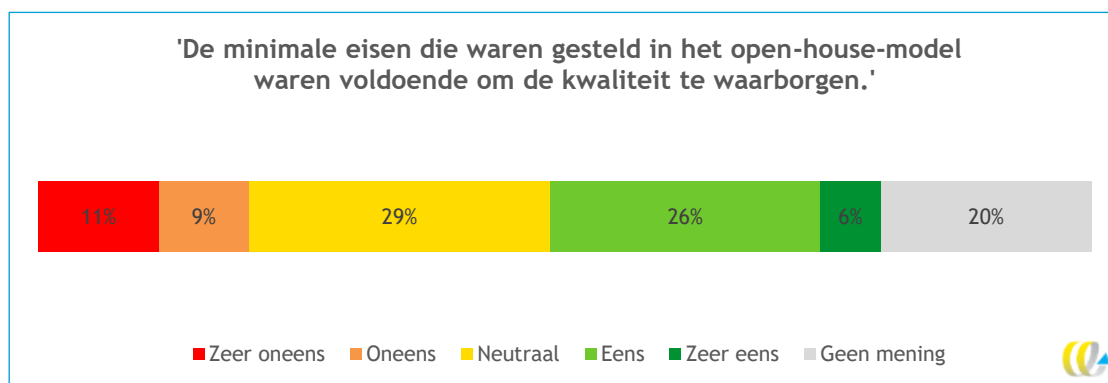
4.5.1 Ervaringen van omgevingsdiensten

Het open-house-model heeft gezorgd voor voldoende aanbod van adviesbureaus, maar heeft er niet voor gezorgd dat de kwaliteit van alle adviseurs voldoende was. Er is ook een duidelijke link tussen een negatieve mening over de VUE en een slechte ervaring met het gekozen adviesbureau.

Figuur 11 - Antwoorden op de stelling: “Door het open-house-model was ik verzekerd van voldoende aanbod voor de benodigde activiteiten.” N=35

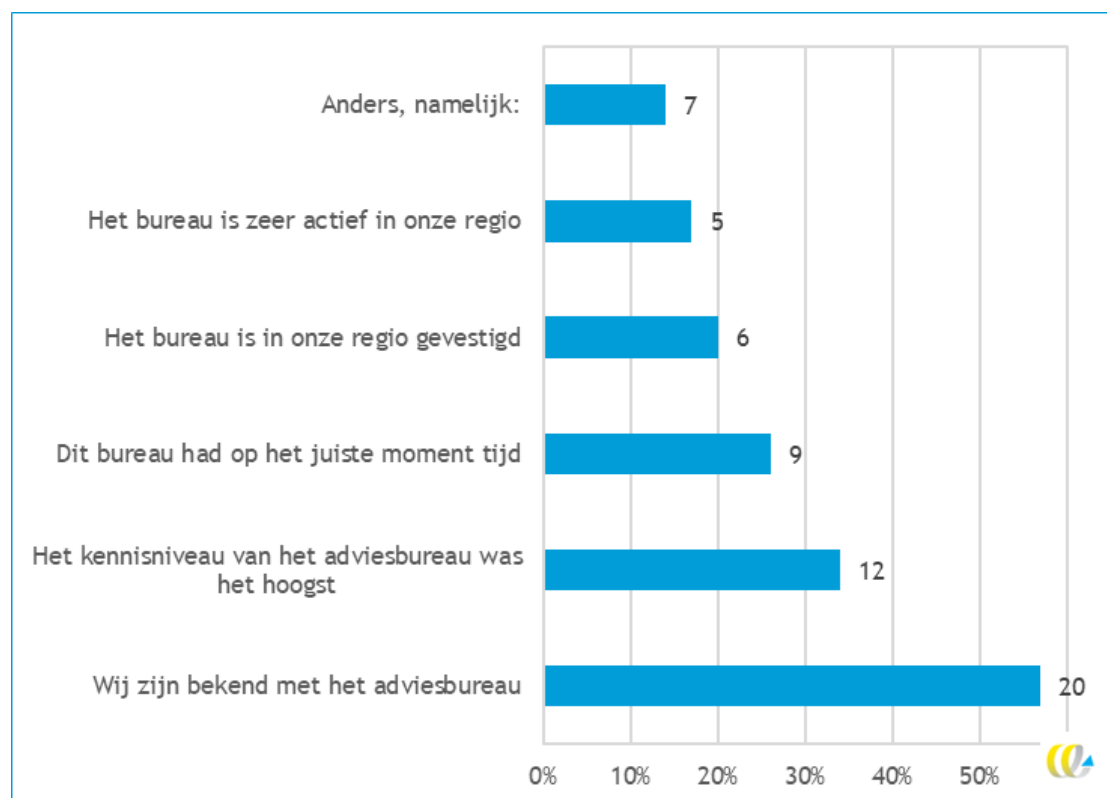

Figuur 12 - Antwoorden op de stelling: “De minimale eisen die waren gesteld in het open-house-model waren voldoende om de kwaliteit te waarborgen.” N=35

Vanuit de goedgekeurde adviesbureaus zijn er verschillende redenen geweest om te kiezen voor het adviesbureau. De belangrijkste reden was dat er al eerder was samengewerkt met het adviesbureau, daarnaast is gekozen op basis van kennisniveau. Onder “anders, namelijk” worden nog drie extra redenen gegeven: een goed bevallen gesprek, voldoende capaciteit en specifieke ervaring met het op-afstand-beoordelen van de ingediende informatieplicht.

Figuur 13 - Antwoorden op de vraag: “Wat waren uw overwegingen in de keuze voor een specifiek bureau (meerdere antwoorden mogelijk).” N = 35

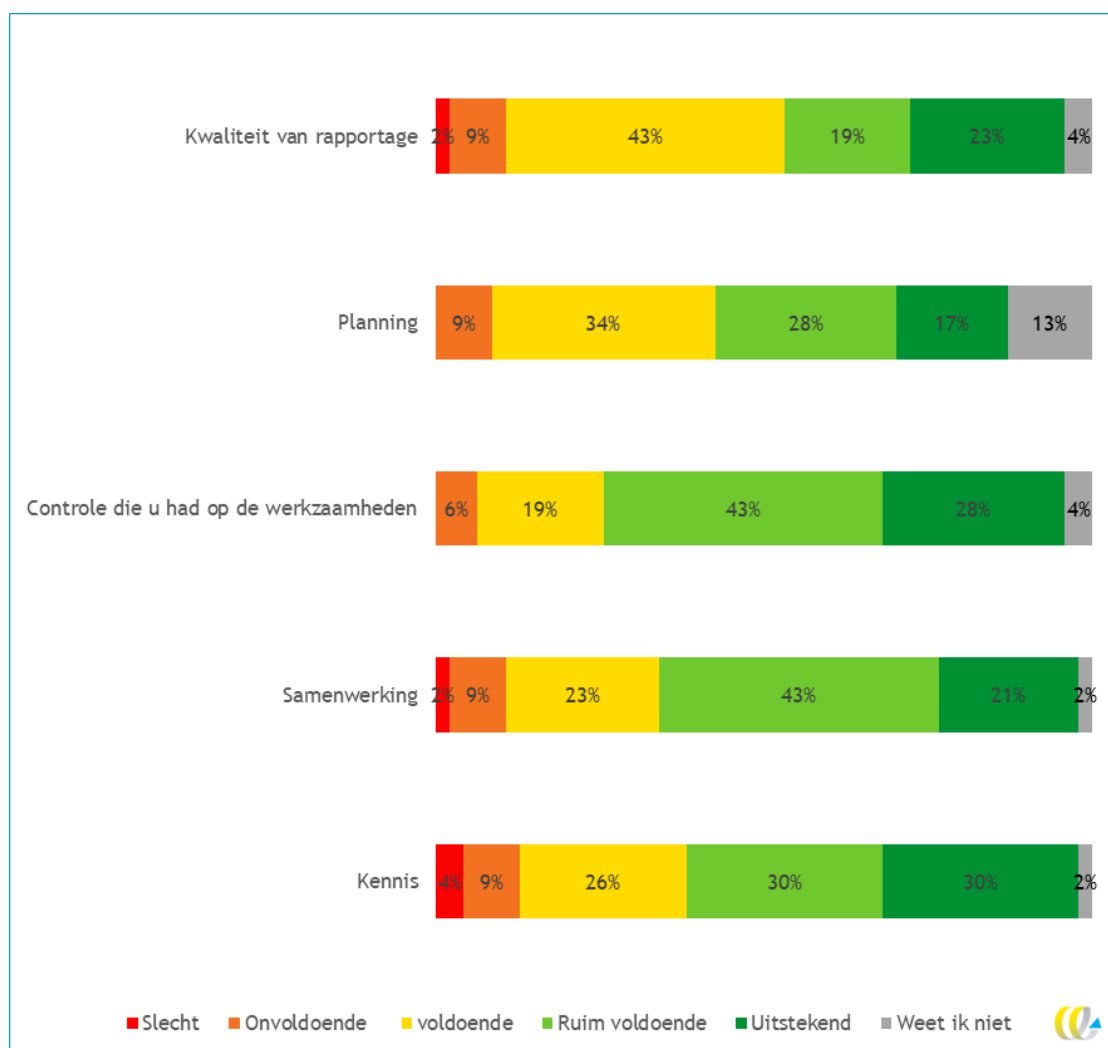
De omgevingsdiensten zijn tevreden over de ingehuurd adviesbureaus. Vooral het kennisniveau, de samenwerking en de controle op de werkzaamheden zijn goed bevallen. De kwaliteit van rapportage en planning zijn minder, maar nog steeds voldoende.

Uiteindelijk hebben vijf adviesbureaus op één of meerdere onderdelen een onvoldoende gekregen. Adviesbureaus hebben ook wisselende beoordelingen bij verschillende omgevingsdiensten, soms wisselend tussen uitstekend en onvoldoende.

Twee of drie omgevingsdiensten hebben een negatieve algehele indruk van de VUE. Van al deze omgevingsdiensten heeft minimaal een respondent een betrokken adviesbureau minstens een keer slecht beoordeeld. Het ligt voor de hand dat een slechte ervaring met een adviesbureau leidt tot een slechte ervaring met de algehele VUE.

Het valt op dat bij een slechte ervaring, omgevingsdiensten niet per se wisselen van adviesbureau. Het opstarten van de samenwerking kostte een flinke tijdsinvestering die niet de moeite waard zou zijn, ook al beviel het adviesbureau niet.

Figuur 14 - Antwoorden op de vraag: “Kunt u per adviesbureau waarmee u heeft samengewerkt een oordeel geven over de ... van dit bureau?”

Over de samenwerking met adviesbureaus worden nog enkele losse punten benoemd: Het opstarten van de samenwerking, zoals het inwerken in systemen en afstemmen van de rapportage-eisen kost veel tijd. Dit voorkomt dat er indien nodig wordt gewisseld van bureau. Ook was hier geen VUE-budget voor beschikbaar.

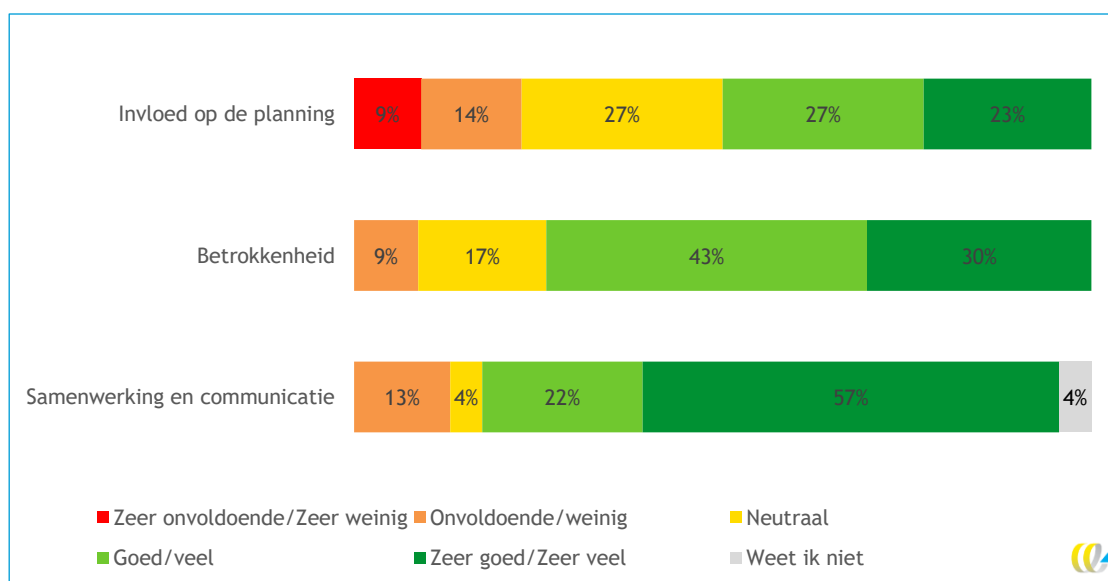
Vanuit de omgevingsdiensten wordt aangegeven dat zij het zonde vinden dat er veel kennisopbouw is geweest bij externen, deze is nu ‘verdwenen’. Iets vergelijkbaars is aan de hand met de hercontroles. Nu moeten er hercontroles uitgevoerd worden door andere mensen en blijkt de kwaliteit van eerdere rapportages onvoldoende om de hercontrole uit te voeren. Dit is een duidelijk nadeel van de uitvoering door externen; zij hebben minder baat bij continuïteit en daarmee bij de borging van de informatie.

4.5.2 Ervaringen van adviesbureaus

We hebben de adviesbureaus enkele vragen gesteld over de omgevingsdiensten. Er wordt over het algemeen positief geoordeeld over de omgevingsdiensten. De samenwerking en communicatie wordt het meest positief ervaren. Ook waren de omgevingsdiensten zeer betrokken bij de werkzaamheden. Op de planning hadden de omgevingsdiensten niet bijzonder veel invloed.

De samenwerkingen met omgevingsdiensten zijn over het algemeen goed bevallen, al gaven adviesbureau wel aan dat het niet efficiënt was om in veel verschillende systemen van omgevingsdiensten te werken.

Figuur 15 - Antwoorden op de vraag: “Kunt u per omgevingsdienst de ... beoordelen?”

4.5.3 Contact met RWS

Het contact met Rijkswaterstaat is goed bevallen. RWS geeft aan dat er periodieke overleggen zijn waarin wordt overlegd over onder andere de VUE. Dit ervaren de omgevingsdiensten prettig, de drempel voor overleg is hierdoor laag en de contacten tussen de omgevingsdiensten en de contactpersonen bij de overheid zijn goed. Er zijn regelmatige overleggen met de betrokken omgevingsdiensten en zij kunnen actief input leveren voor aanvullende activiteiten en vervolgregelingen.

Bij de opstart van de VUE is er een dashboard opgezet waarmee openbaar inzichtelijk gemaakt kon worden welke activiteiten gepland en uitgevoerd waren. Dit motiveerde omgevingsdiensten om budgetten daadwerkelijk op te maken. RWS heeft hier ook actief achteraan gebeld. Dit dashboard heeft gezorgd dat er gemakkelijk aan de kamer gerapporteerd kon worden over de voortgang van de VUE.

Het dashboard heeft omgevingsdiensten gemotiveerd om niet ‘onderaan het lijstje te bungelen’. Dit hielp om omgevingsdiensten niet de aandacht op de VUE te laten verslappen. Het regelmatig nabellen heeft ook geholpen om de budgetten op te maken.

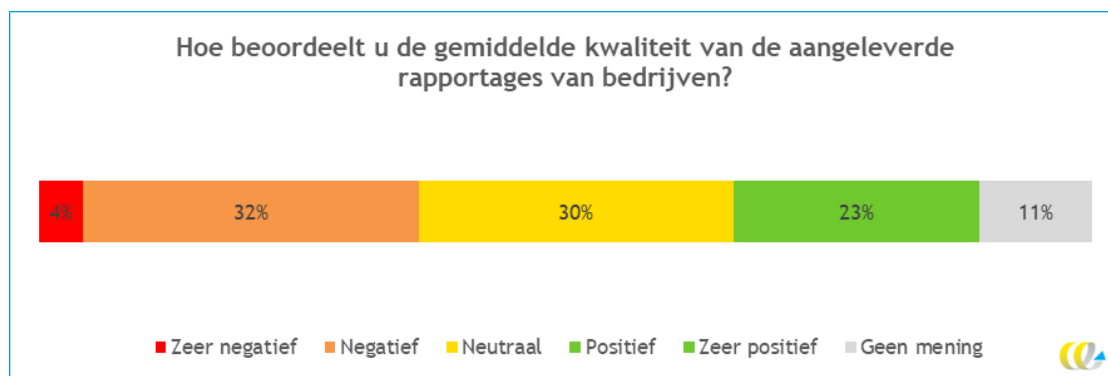
4.6 Informatieplicht

Zowel adviseurs als omgevingsdiensten hebben de kwaliteit van de informatieplicht-rapportages niet hoog beoordeeld. Hoewel zij aangeven dat hier veel spreiding in zit. Uit interviews komt naar voren dat bedrijven en instellingen weinig capaciteit en prioriteit geven aan de informatieplicht. Dit lijkt met de VUE verbeterd, doordat duidelijk is dat er capaciteit is om hier aandacht en opvolging aan te geven.

De lage kwaliteit van de ingevulde informatieplicht komt deels doordat het een moeilijk formulier is. Het gevolg is dat de personen die op controle gaan weinig informatie kunnen gebruiken hieruit en de controle op laag niveau moeten beginnen.

De geïnterviewde omgevingsdiensten geven aan dat de informatieplicht een middel is. Als een onvoldoende ingevulde informatieplicht alsnog voldoende aanzet geeft tot energiebesparing, is de kwaliteit van minder belang.

Figuur 16 - Antwoorden op de vraag: "Hoe beoordeelt u de gemiddelde kwaliteit van de aangeleverde rapportages van bedrijven?" N=47

4.7 Energiebesparing

Het is niet mogelijk om concreet te maken hoeveel energie er is bespaard door de VUE. Deze data wordt niet bijgehouden. Dat is ook slecht mogelijk, energieleveranciers mochten deze data niet delen. Daarnaast is de data niet beschikbaar per onderdeel, waardoor vergelijken lastig is. Ook is de productie niet noodzakelijkerwijs constant, wat analyse op basis van energieverbruik niet mogelijk maakt voor externen.

Alle partijen geven aan dat voornamelijk controles goed werken om te zorgen dat er energiebesparende maatregelen worden genomen. Adromi schat in dat bij 80% van de controles er overtredingen op de EML worden aangetroffen. Bij hercontrole is hiervan weer 80% opgelost.

4.8 Losse punten

In interviews kwamen enkele punten naar boven die wij hier apart benoemen:

Omgevingsdiensten vinden de fluctuerende financiering lastig. Bij OD Groningen leidde dit tot het inhuren van oud-collega's via een extern bureau. Bij OD Noordzeekanaalgebied is tijdens de VUE de (deels bestaande) flexibele schil betaald uit de VUE. Voor de opvolgende SPUK THE wordt voorzien dat deze zal worden ingezet om de vaste krachten te betalen. De omgevingsdiensten zijn huiverig om voor de korte termijn mensen aan te nemen en in te werken, zonder garantie dat dit na de SPUK THE kan worden verlengd.

De volgorde van het zoeken naar bedrijven en instellingen, voldoen aan informatieplicht, controle en vervolgens hercontrole heeft het nadelige effect dat welwillende bedrijven en instellingen 'gestraft' worden voor meewerking. Actief meewerken met de omgevingsdienst door het tijdig invullen van de informatieplicht zorgt ervoor dat de omgevingsdienst op controle en hercontrole kan komen. Als bedrijven en instellingen hierin tegenstribbelen, bijvoorbeeld door te wachten met voldoen aan de informatieplicht totdat zij een last onder dwangsom krijgen, dan kunnen zij controles, hercontroles en daarmee ook investeringen uitstellen.

Vergelijkbaar wordt door gebrek aan capaciteit niet elk bedrijf of instelling bezocht. Er wordt geprobeerd om bedrijven alleen aan te schrijven als ze ook gecontroleerd kunnen worden. Dit leidt tot willekeur en daarmee tot irritatie bij bedrijven en instellingen die wel gecontroleerd worden ten opzichte van de buurman die niet gecontroleerd wordt.

Door de open-house methode konden adviesbureaus te veel werk aannemen als ze eenmaal op de lijst stonden. Hierdoor kwam het voor dat sommige adviesbureaus, zeker tegen het einde van de regeling, in de knel kwamen om al het toegezegde werk uit te voeren. Uiteindelijk hebben 22 van de 51 beschikbare adviesbureaus werk uitgevoerd via de VUE. Het open-house-model zag niet toe op een uniformere verdeling van werk over de adviesbureaus. Er is hier geen rekening mee gehouden in de tender. Ook mochten omgevingsdiensten zelf een nadere overeenkomst sluiten met het gewenste adviesbureau. Hierdoor was het de eigen verantwoordelijkheid van adviesbureaus om niet te veel werk aan te nemen.

Externe adviseurs die werk voor de omgevingsdienst komen doen roepen weerstand op bij bedrijven. Tijdens de interviews gaven zowel omgevingsdiensten als adviesbureaus aan dat werknemers van de adviesbureaus zich in eerste instantie altijd voorstelde als medewerker van de omgevingsdienst. Het was niet relevant voor toezicht en handhaving om aan te geven dat zij extern waren ingehuurd. Bovendien gaven de geïnterviewde partijen aan dat het commercieel belang van adviesbureaus tot weerstand kon leiden bij bedrijven.

Heel veel bedrijven die moeten voldoen aan de informatie- en energiebesparingsplicht zijn nog niet in zicht. OD Noordzeekanaalgebied gaf aan dat zij CBS data gebruiken om in te schatten hoeveel procent van de energiebesparingsplichtige bedrijven en instellingen bekend zijn. OD Noordzeekanaalgebied schat dat nog bijna 40% niet bekend is bij de omgevingsdienst. Aangezien OD Noordzeekanaalgebied qua energiebesparings- en informatieplicht relatief al zeer actief was jaren voor aanvang van de VUE, kan worden verondersteld dat bij andere omgevingsdiensten minstens een soortgelijke verhouding van aantal bedrijven en instellingen nog niet bekend is.

Aan de kant van de omgevingsdiensten was de administratieve verwerking van de VUE een uitdaging, omdat hier niet financieel voor werd gecompenseerd.

5 Data-analyse

Van het budget van € 19,1 mln. is 97% gebruikt voor de inhuur van externe adviseurs.

De vaakst uitgevoerde activiteiten zijn de activiteiten B (administratief toezicht informatieplicht) en C (Uitvoeren fysiek en administratief toezicht op locatie). Het grootste deel van het budget (72%) is uitgegeven aan fysieke controles op locatie (G1 en H1).

In het verloop van de verschillende rondes heeft er een verschuiving plaatsgevonden. In de eerdere rondes is er meer ingezet op administratieve activiteiten, in latere rondes steeg het aantal controles. Dit valt binnen de verwachting dat er eerst contact gelegd moet worden met nieuwere bedrijven en instellingen, terwijl het belangrijkste middel van de energiebesparingsplicht de controle is.

Het VUE-dashboard

Voor de VUE is een dashboard opgesteld waar bijgehouden is wat de voortgang van de VUE was. Hierop was te vinden welke activiteiten gepland en uitgevoerd waren en hoeveel van het budget was uitgegeven. Deze data is gebruikt voor deze data-analyse. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit niet een afspiegeling is van alle werkzaamheden van de omgevingsdiensten, alleen de VUE-activiteiten zijn bijgehouden. OD Groningen geeft aan dat zij voornamelijk administratief werk extern hebben weggezet, om zelf meer tijd te hebben voor controles waar hun werknemers het meeste ervaring mee op doen. Deze data-analyse moet dus ook niet gezien worden als een analyse van de totale werkzaamheden van de omgevingsdiensten.

In de bijlage zijn tabellen bijgevoegd over de totale uitgevoerde activiteiten per OD, per VUE-ronde.

5.1 De totale benutting van de regeling

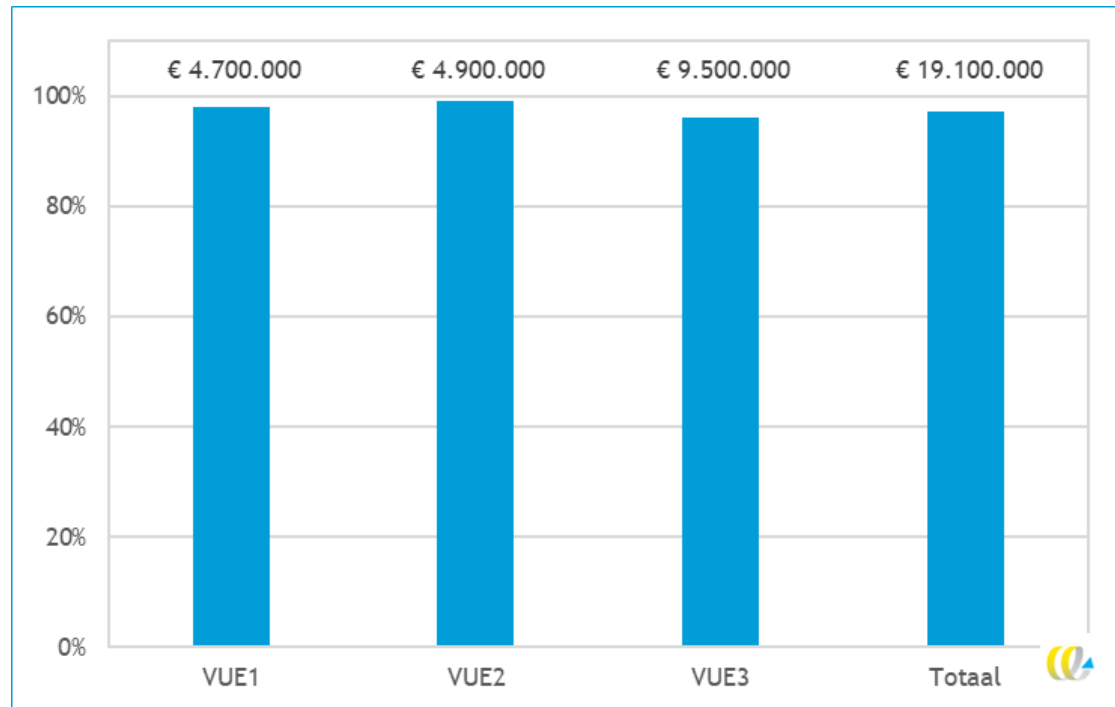
Tijdens de gehele VUE is € 19 mln. besteed. In Figuur 17 staat per ronde het budget, de geplande uitgaven op basis van de ingeleverde plan van aanpak en de werkelijke uitgaven. In totaal is 97% van het gebudgetteerde bedrag uitgegeven aan ingehuurde adviesdiensten.

Openstaande budgetten van eerdere rondes werden doorgeschoven naar de volgende VUE-ronde. Het uiteindelijk overgebleven budget wordt besteed aan de afwikkeling van de VUE.

Voor de interne kosten voor de uitvoering van de VUE was € 600.000 beschikbaar. Er is, door gebrek aan een urenverantwoordingsstelsel, niet exact bijgehouden hoeveel hiervan is besteed. Dit budget was beschikbaar voor de ontwikkeling van het VUE-dashboard, de tijdelijke inhuur van een strategisch inkoopadviseur. Uit dit budget is ook de verwerking van de facturen en de inrichting van de administratie betaald.

Daarnaast zijn kosten gemaakt voor de frontoffice uit de reguliere opdracht van EZK aan RWS-InfoMil.

Figuur 17 - Benutting van de VUE per ronde*

* Het bovenstaande getal is het budget voor die ronde.

5.2 Uitgaven per activiteit

In Tabel 4 staat per activiteit hoe vaak deze is uitgevoerd over de verschillende VUE-rondes en wat de totale uitgaven hieraan waren.

De meest uitgevoerde activiteit is het aanschrijven van bedrijven en instellingen voor de informatieplicht. Er is 29.222 keer een bedrijf aangeschreven met het verzoek om te voldoen aan de informatieplicht (B1). Hierop volgend heeft 17% een herhalingsbrief ontvangen met een waarschuwing om te voldoen aan de informatieplicht (B2). Van deze groep heeft weer 16% een waarschuwingsbrief gekregen met een 'voornemen besluit last onder dwangsom' (B3). In totaal heeft het contact met bedrijven om te voldoen aan de informatieplicht 13% van het VUE-budget gekost.

Er zijn ook veel nieuwe bedrijven en instellingen gezocht die mogelijk moeten voldoen aan de informatieplicht. Dit (C1) is 23.514 keer uitgevoerd. Van deze bedrijven en instellingen waar een gevelcontrole heeft plaatsgevonden (C1), heeft 34% een vervolgonderzoek met binnentreding (C3) gekregen. In totaal heeft het zoeken naar nieuwe bedrijven 8% van het VUE-budget gekost.

Het grootste deel van het budget is gebruikt voor controles. De activiteiten van controle van eenvoudige en complexe bedrijven hebben het grootste deel van het budget gebruikt. Er is 10.515 keer een eerste controle (inclusief learning-on-the-job) uitgevoerd bij eenvoudige instellingen. Er zijn 3.775 eerste controles (inclusief learning-on-the-job) bij complexe instellingen geweest. Controles kosten samen € 13,5 mln. en hebben 72% van het budget gebruikt.

Vooral bij complexe bedrijven en instellingen is gekozen voor learning-on-the-job. Bij de controles van eenvoudige bedrijven en instellingen is 8% inclusief learning-on-the-job uitgevoerd (G2). Bij de controles van complexe bedrijven en instellingen is 24% van de keren gekozen voor learning-on-the-job (H2).

In ongeveer een derde van de gecontroleerde bedrijven en instellingen is een hercontrole uitgevoerd. Als gevolg van de controles bij eenvoudige bedrijven en instellingen heeft in 33% van de gevallen een hercontrole plaatsgevonden (G3), bij de complexe bedrijven en instellingen was dit 35% (H3).

Tabel 4 - Per werkzaamheid het aantal maal dat deze is uitgevoerd en de totale kosten

Code	Uitleg	Aantal activiteiten	Totale kosten
A1	Administratief onderzoek energiebesparingsplicht.	3.132	€ 265.280
B1	Administratief toezicht informatieplicht.	29.222	€ 1.265.409
C1	Uitvoeren (gevel-)controle met opvragen energieverbruik en of een rapportage informatieplicht is ingediend bij (vooralsnog) onbekende bedrijven en instellingen.	23.514	€ 744.687
D1	Vorbereiden dwangsomprocedure voor het starten van de handhaving bij bekende bedrijven en instellingen op basis van de informatieplicht.	430	€ 88.451
E1	Beoordelen rapportages informatieplicht.	5.077	€ 1.044.339
F1	Informatie gestuurd toezicht voorbereiden.	7.659	€ 55.604
G1	Toezicht uitvoeren bij bekende eenvoudige bedrijven en instellingen.	9.715	€ 6.154.586
G2a	Toezicht bij eenvoudige bedrijven/instellingen met learning-on-the-job	224	€ 180.242
G2b	Toezicht bij eenvoudige bedrijven/instellingen met learning-on-the-job en administratieve afhandeling	24	€ 24.829
H1	Uitvoeren bedrijfsbezoek voor een 'energiecontrole' bij een bekend complex bedrijf of instelling op basis van de energiebesparings- en informatieplicht.	2.852	€ 3.144.367
H2a	Toezicht bij complexe bedrijven/instellingen met learning-on-the-job	180	€ 268.983
H2b	Toezicht bij complexe bedrijven/instellingen met learning-on-the-job en administratieve afhandeling	157	€ 270.707
X1a	Bestaande externe capaciteit inzetbaar maken - eenvoudige controle	61	€ 22.143
X1b	Bestaande externe capaciteit inzetbaar maken - complexe controle	37	€ 38.055
B2	Administratieve hercontrole bij een bedrijf of instelling uitvoeren op basis van de informatieplicht.	4.940	€ 868.006
B3	Administratieve hercontrole bij een bedrijf of instelling uitvoeren op basis van de informatieplicht.	784	€ 138.109
C2	Administratieve opvolging van gevelcontroles uitvoeren of een analyse van een adressenlijst uitvoeren bij (vooralsnog) onbekende bedrijven en instellingen zonder binnen te treden.	1.250	€ 26.469
C3	Inventariserende controles uitvoeren bij (vooralsnog) onbekende bedrijven en instellingen met binnentreding.	7.907	€ 530.810
G2	Uitvoeren bedrijfsbezoek voor een 'energiecontrole' bij een bekend eenvoudig bedrijf met learning-on-the-job voor de medewerker(s) van bevoegd gezag of omgevingsdienst.	552	€ 590.619
G3	Fysieke hercontrole energiebesparingsplicht bij een eenvoudig* bedrijf of instelling uitvoeren op basis van de energiebesparings- en informatieplicht.	3.439	€ 1.306.413

Code	Uitleg	Aantal activiteiten	Totale kosten
H2	Uitvoeren bedrijfsbezoek voor een 'energiecontrole' bij een bekend complex bedrijf op basis van de energiebesparings- en informatieplicht met learning-on-the-job voor medewerker(s) van bevoegd gezag of omgevingsdienst.	586	€ 966.004
H3	Fysieke hercontrole bij een complex bedrijf of instelling uitvoeren op basis van de energiebesparings- en informatieplicht.	1.303	€ 561.295
X1	Energiebesparing meenemen in een reguliere controle door aanvullende externe capaciteit.	53	€ 19.239
X2	Toezicht op de energiebesparingsplicht aanvullend meenemen bij een reguliere controle van een complex bedrijf of instelling.	3	€ 2.468
B1b	Administratief toezicht bij een bedrijf of instelling uitvoeren op de energiebesparingsplicht op basis van de informatieplichtrapportage.	87	€ 3.948
Totaal		103.188	€ 18.581.061

In Figuur 18 zijn de uitgaven voor activiteiten gegroepeerd weergegeven per omgevingsdienst. Hier is te zien dat de grote lijnen voor de uitgaven voor de totale VUE ook overeenkomen met de uitgaven per omgevingsdienst. Het grootste deel van de uitgaven is gegaan naar de controles.

Er zijn 2 omgevingsdiensten die geen geld hebben uitgegeven aan controles, dat zijn de Regio Arnhem en Veluwe IJssel. 22 van de 31 partijen hebben meer dan 50% van het budget uitgegeven aan controles.

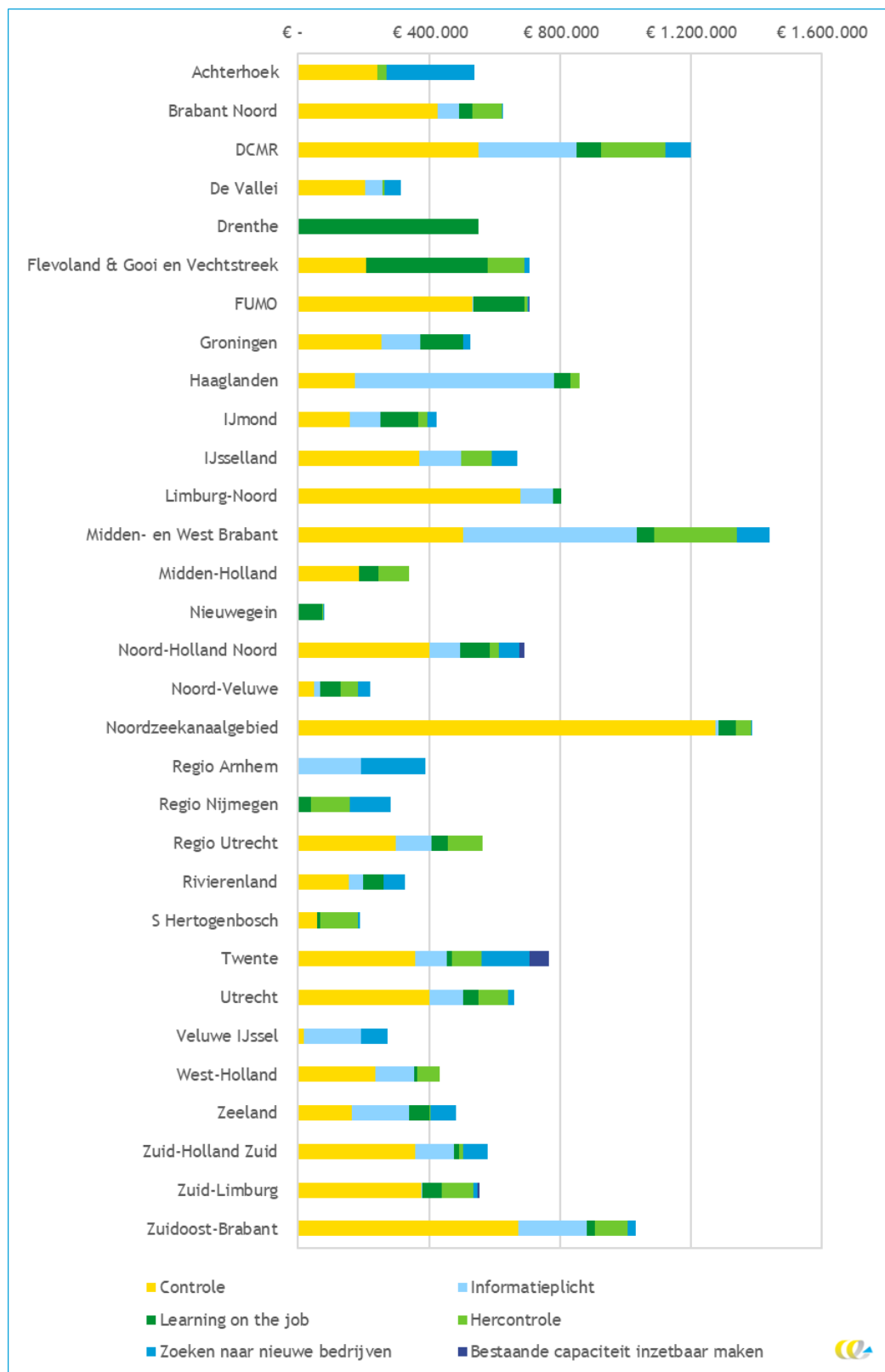
Hiernaast hebben een paar omgevingsdiensten het budget anders uitgegeven dan de rest. Zo heeft Regio Arnhem 51% van het budget uitgegeven om nieuwe bedrijven en instellingen te zoeken en 49% om de informatieplicht te handhaven.

Regio Haaglanden heeft 71% en Veluwe IJssel heeft 64% van het budget uitgegeven om de informatieplicht te handhaven.

Regio Nijmegen heeft 44% van het budget uitgegeven om nieuwe bedrijven en instellingen te zoeken en 42% aan hercontroles.

Dit geeft aan dat veel omgevingsdiensten behoefte hadden aan dezelfde activiteiten. De regeling was breed genoeg in gestoken dat de omgevingsdiensten zelf konden afnemen waar zij behoefte aan hadden.

Figuur 18 - De uitgaven per omgevingsdienst tijdens de gehele VUE, gegroepeerd per activiteit zoals in Tabel 3

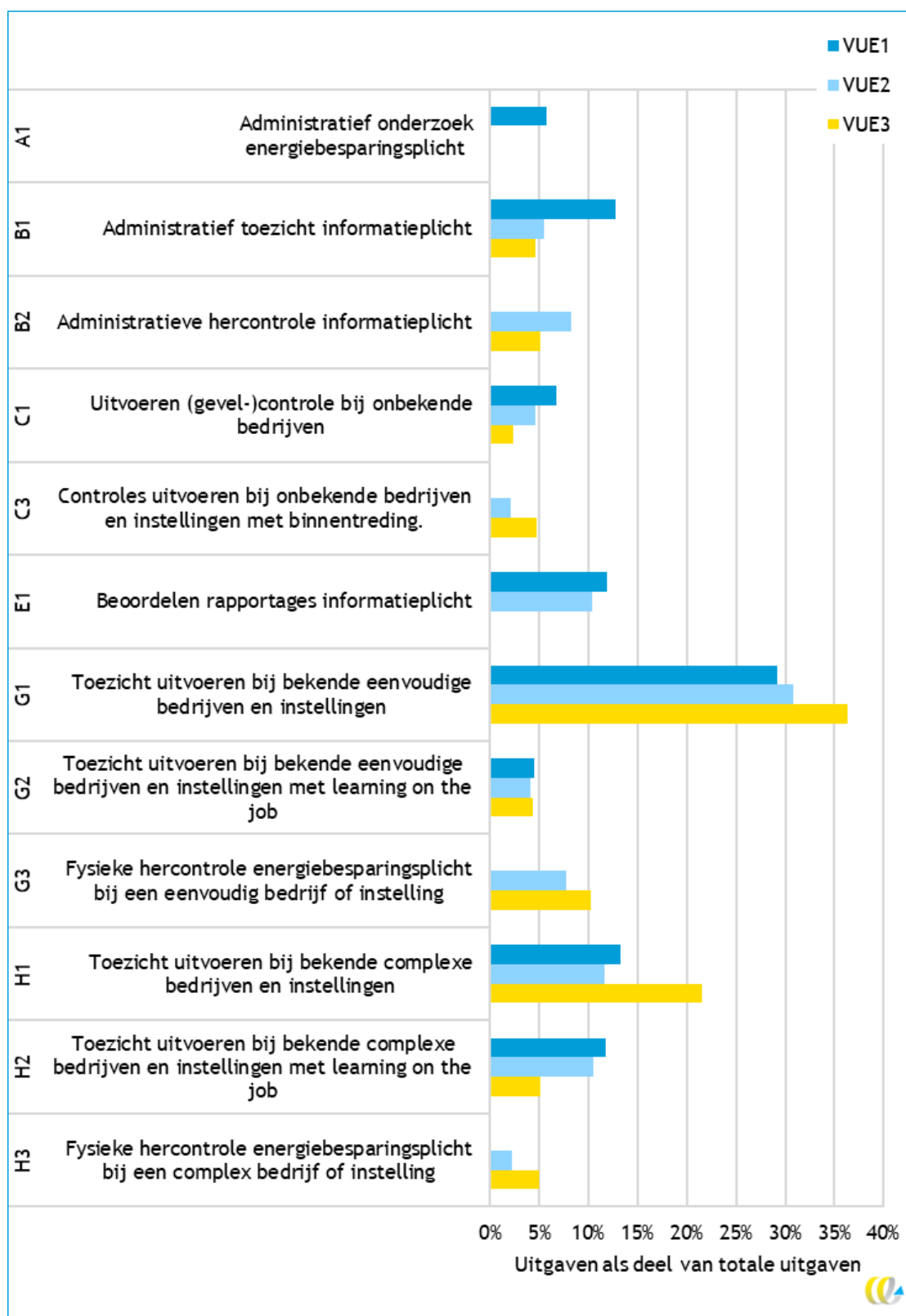
5.3 De activiteiten door de tijd

In de activiteiten door de verschillende VUE-rondes (zie Figuur 19) is een patroon te zien in de uitgaven aan de activiteiten in de verschillende rondes. Het aandeel administratief toezicht (B1 en B2) en het uitvoeren van gevelcontroles (C1) nemen in de loop van de VUE af. Tegelijkertijd neemt het aantal eerste controles (G1 en H1) toe. Ook het aantal hercontroles (G3 en H3) neemt toe.

Interessant is dat het aantal controles met learning-on-the-job gelijk blijft over tijd, terwijl dit bij complexe bedrijven en instellingen afneemt. Mogelijk komt dit door tijdgebrek in ronde 3. Dit zou ook kunnen betekenen dat de toegevoegde waarde van de learning-on-the-job in de loop van de VUE-rondes afneemt.

Er is ook per omgevingsdienst een vergelijkbaar patroon te zien, waarbij eerst wordt gezocht naar nieuwe bedrijven en instellingen, dan worden deze bedrijven aangeschreven voor informatieplicht. Uiteindelijk worden er controles en hercontroles uitgevoerd.

Figuur 19 - De uitgaven per activiteit als deel van de uitgaven in die VUE-ronde, enkele activiteiten zijn voor de leesbaarheid weggevallen omdat deze maar weinig zijn uitgevoerd

6 Conclusies en aanbevelingen

De VUE was een effectief middel om de uitvoering van de energiebesparingsplicht op te starten en te versterken. Het beschikbare budget is bijna volledig uitgegeven aan de vooraf gedefinieerde activiteiten. Omdat de activiteiten vooraf ook gebudgetteerd zijn, was de regeling ook efficiënt. De overheadkosten van de overheid zijn goed, op 3%.

Vanuit de markt komen gemengde signalen binnen over de budgettering. Over het algemeen wordt de budgettering voldoende bevonden, op zowel tijd als prijs. Maar er waren ook signalen dat deze te krap, of juist erg ruim was. Het duidelijkste signaal is, dat er voldoende aanbod was vanuit de markt tegen de vooraf bepaalde budgetten. Deze waren zeker niet te laag.

De regeling was flexibel opgezet, waardoor de omgevingsdiensten zelf konden bepalen bij welke activiteiten zij versterking nodig hadden. Het vele contact tussen de omgevingsdiensten en Rijkswaterstaat heeft ervoor gezorgd dat er makkelijk informatie kon worden uitgewisseld, de activiteiten op de behoeftes konden worden aangepast en de budgetten voldoende verhoogd. Het dashboard en actief nabellen van Rijkswaterstaat en ODNL heeft mee geholpen aan de hoge benutting van het budget.

Het open-house-model heeft bij de partijen gezorgd voor een flexibele regeling. De budgetten zijn drie keer ad hoc verstrekt, en door het open-house-model was het mogelijk om met weinig extra administratie opdrachten te verstrekken aan verschillende partijen voor verschillende en wisselende activiteiten en budgetten.

Het werken met adviesbureaus is prettig ervaren. De toegevoegde waarde van hun kennis was nuttig, met als nadeel dat ook een groot deel van de kennisopbouw bij de adviesbureaus is gebleven. Ook borgen de adviesbureaus hun resultaten minder goed in de systemen van de omgevingsdiensten, wat problemen oplevert bij hercontroles. Hierom is het goed dat de VUE is gestopt en er nu de mogelijkheid is om vaste krachten in dienst te nemen bij de omgevingsdiensten voor de energiebesparingsplicht.

Niet alle samenwerking met de adviesbureaus is goed bevallen, dit geldt voor minder dan 20% van de omgevingsdiensten. Bij sommige adviesbureaus was het kennisniveau (van sommige medewerkers) te laag. Hierdoor hebben omgevingsdiensten veel tijd in de begeleiding moeten stoppen. Ook was de capaciteit van de adviesbureaus in enkele gevallen te laag. Ook is de borging van informatie in rapportages, nodig voor hercontroles, soms onvoldoende. Externe adviseurs hebben hier minder belang bij.

Het is niet mogelijk om te zorgen voor 100% tevredenheid bij de inhuur van externen. Het aandeel kan wel vergroot worden. Er had bij de verschillende rondes meer rekening gehouden kunnen worden met de capaciteit. Zo had bij de inschrijving op de tender aangegeven kunnen worden wat de maximale capaciteit van het adviesbureau was. Dat vervolgens adviesbureaus werkstudenten inzetten om aan de werkzaamheden te voldoen, is moeilijk te voorkomen. Ook bij adviesbureaus waarmee de omgevingsdiensten al bekend waren, zijn adviesbureaus negatief beoordeeld. Bij de inhuur van externen moet budget vrijgemaakt worden voor de begeleiding, ook als de eerste selectie door een andere persoon dan de afnemer wordt uitgevoerd.

De omgevingsdiensten hebben behoefte aan meer continuïteit in de handhaving van de energiebesparingsplicht. Er moeten vaste budgetten komen, die minder fluctueren vanuit gemeenten en provincies. Ook de VUE zelf is erg ad hoc opgezet, met budgetten die per ronde beschikbaar kwamen. Hiervoor zijn de SPUK THE en de opname van de energiebesparingsplicht in de rijksbegroting goede oplossingen.

Er is ook behoefte aan interne vaste medewerkers voor de uitvoering van de energiebesparingsplicht. Hierdoor lekt er minder kennis weg naar externe bureaus en kan de capaciteit bij de omgevingsdiensten opgebouwd worden. Hiervoor zijn de SPUK THE en de opname van de energiebesparingsplicht in de rijksbegroting goede oplossingen.

De informatieplicht werkt niet goed om informatie op te halen bij de bedrijven en instellingen. Uit interviews komt naar voren dat vooral het energieverbruik in de informatieplicht klopt en vervolgens weinig met de rest van het document gedaan kan worden.

Beantwoording deelvragen

Wat was de benutting van de beschikbare middelen?

97% van de beschikbaar gestelde middelen zijn gebruikt voor de inhuur van externe adviseurs. Voornamelijk in de laatste periode was het door capaciteitsgebrek lastig om de budgetten op te maken. RWS en ODNL hebben hier actief achteraan gebeld om te zorgen dat er aandacht bleef voor de VUE. Dit heeft bijgedragen aan de hoge benutting.

Voor de interne kosten is € 600.000 beschikbaar gesteld, naast de €19,5 mln. voor de VUE zelf. Van de interne kosten kan niet achterhaald worden hoe deze exact besteed zijn. Een volledige besteding van dit budget betekent een overhead van 3%.

Het niet bestede budget per ronde is doorgeschoven naar de volgende ronde. Overgebleven budgetten worden besteed aan het afronden van de VUE.

Welke diensten (werkzaamheden) zijn uitgevoerd?

De meest uitgevoerde activiteiten waren B (Administratief toezicht informatieplicht) en C (Uitvoeren fysiek en administratief toezicht op locatie). Het meeste budget (72%) is uitgegeven aan controles op locatie. Bij de controles op locatie is in 17% van de gevallen ook learning-on-the-job meegenomen.

Bij B (Administratief toezicht informatieplicht) is in 17% van de gevallen geëscaleerd naar een waarschuwingsbrief en daarvan is in nog 16% van de gevallen een voornemen last onder dwangsom gestuurd.

Bij C (Uitvoeren fysiek en administratief toezicht op locatie) is in 34% van de gevallen geëscaleerd naar onderzoek met binnentreding.

Voor elke drie controles (G en H) die zijn uitgevoerd, is er ook een hercontrole uitgevoerd.

Wat was de bijdrage die de VUE geleverd heeft aan het totale toezicht en de handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht bij de afnemers van de regeling gedurende de looptijd van de regeling?

Door de VUE zijn er veel nieuwe bedrijven en instellingen gezocht, nieuwe bedrijven en instellingen aangeschreven op hun plicht om te voldoen aan de informatieplicht en controles uitgevoerd.

Door de VUE zijn er 35.803 nieuwe bedrijven en instellingen gezocht, waarvan het vermoeden was dat deze moesten voldoen aan de informatieplicht, maar nog niet bekend waren bij de omgevingsdiensten.

Daarnaast zijn er 53.033 activiteiten uitgevoerd om de informatieplicht te handhaven, zowel van eerste aanschrijven, tot en met aankondiging van een voornemen last onder dwangsom.

Als laatste zijn er 26.691 controlebezoeken geweest. Hiervan waren 20.226 eerste controles, 1.723 controles met learning-on-the-job en 4.742 hercontroles.

De VUE is algemeen positief ervaren. Verschillende omgevingsdiensten hadden voorafgaand aan de VUE meer of minder ervaring met de energiebesparingsplicht. Hierdoor was er een verschil in kennisniveau tussen de omgevingsdiensten. Door de flexibiliteit van de regeling kon deze zowel worden ingezet om meer opstartende activiteiten uit te voeren, zoals het zoeken naar bedrijven en instellingen en het opleggen van de informatieplicht. Maar voor andere omgevingsdiensten werd het budget gebruikt voor een intensivering van al bestaande handhaving; meer controles en hercontroles.

Er is geen data beschikbaar over de energiebesparing door de VUE. Een inschatting is dat een controle zorgt voor aanpassingen in 80% van de gevallen. Meer controles zouden daarmee een flinke impact om de energiebesparing moeten hebben.

Wat was de impact van de regeling op de markt?

De impact van de regeling op de markt was niet erg groot. Het was prettig voor de adviesbureaus om een werkvoorraad te hebben tijdens de COVID-19-periode. Na COVID-19 heeft de krappe arbeidsmarkt ervoor gezorgd dat het moeilijker was om de volledige budgetten op te maken, maar dit is desondanks wel gelukt.

De energiecrisis heeft ervoor gezorgd dat energiebesparing hoger op de agenda kwam, waardoor er meer aandacht en medewerking vanuit de instellingen was.

Aanbevelingen

De belangrijkste aanbeveling is om een continu beleid te voeren. Wisselende prioriteiten en budgetten zorgen voor verlies van kennis en capaciteit die duur extern moet worden ingekocht. Ook zorgt continuïteit ervoor dat nieuw personeel geworven en opgeleid kan worden. De SPUK THE en opname van energiebesparingsplicht in de rijksbegroting zijn goede stappen hierin. Een belangrijk deel van deze verantwoordelijkheid ligt ook bij lagere overheden.

Het open-house-model heeft niet voorkomen dat sommige adviesbureaus te veel werk aannamen. De belangrijkste verantwoordelijke hiervoor zijn de adviesbureaus. Dit heeft niet geleid tot grote problemen: bijna het gehele budget is uitgegeven. Het gehele budget kon worden uitgegeven omdat is toegestaan dat prioriteit werd gegeven aan relatief

eenvoudige controles. Wij adviseren om de beschikbare capaciteit van de adviesbureaus mee te nemen in de uitvraag om te voorkomen dat bureaus te veel werk aannemen. Daarnaast bevelen wij aan om budget voor de begeleiding van de adviesbureaus vrij te maken voor de omgevingsdiensten. Dit kan zorgen dat de afnemers zich meer betrokken voelen bij de regeling. Wij adviseren ook om explicietere taakverdeling uit te spreken richting de omgevingsdiensten.

Wij bevelen aan om de inhuur van externen voor kennisopbouw en een snelle start zeker te behouden, maar zeker niet te lang en op tijd over te gaan naar de opbouw van interne krachten. In dit geval hadden de omgevingsdiensten er voor kunnen kiezen om vaste krachten aan te nemen op basis van eigen inschatting over hun kennisniveau. De inhuur van externen is positief ervaren om kennis op te bouwen bij omgevingsdiensten. Hierbij is learning-on-the-job een belangrijke activiteit. De inhuur van externen heeft ook negatieve gevolgen: externen hebben minder baat bij de borging van informatie, bij hercontroles blijken rapportages soms onvoldoende.

Er is bij de omgevingsdiensten een voorkeur voor tenminste de optie om eigen mensen in te zetten. De niet-structurele financiering tijdens de VUE-regeling ging gepaard met onzekerheid bij de omgevingsdiensten om te investeren in eigen personeel. Dit is inmiddels opgelost door de Rijksoverheid. De SPUK THE (EZK, 2024) is bedoeld om als omgevingsdienst personeel aan te nemen. Middelen voor deze energiebesparingsplicht worden opgenomen in de lopende begroting vanaf 2027 (Tweede Kamer der Staten Generaal, 2024)⁵.

De flexibiliteit van de regeling heeft veel voordelen gehad. Het legt de keuze voor activiteiten neer bij omgevingsdiensten, die goed zegt hebben op hun eigen behoeftes. Daarnaast straft het geen koplopers en was het hiermee mogelijk om het budget flexibel in te zetten en zo in te spelen op veranderende behoeftes door externe omstandigheden en veranderingen in de markt.

Regelmatig contact tussen omgevingsdiensten en RWS heeft bijgedragen aan de benutting en doelmatigheid van deze regeling. Ook het dashboard is algemeen prettig ervaren. Zorgen voor contactmomenten tussen verschillende diensten en de Rijksoverheid verbetert de uitvoering van een regeling.

---

⁵ De financiële rijksbijdrage is pas definitief als de Tweede Kamer akkoord is gegaan met de suppletore begroting van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Literatuur

- Regeling specifieke uitkering additionele capaciteit voor toezicht en handhaving energiebesparing, (2024).
- Rechtbank Den Haag. (2015). *Urgenda Uitspraak*.
<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:HR:2019:2006>
- Rijksoverheid. (2018). *Activiteitenbesluit milieubeheer Geldend van 01-01-2018 t/m heden: artikel 3.6*. https://wetten.overheid.nl/BWBR0022762/2018-01-01#Hoofdstuk3_Afdeling3.1_Paragraaf3.1.5_Artikel3.6
- Rijkswaterstaat. (2020). *Zaak 31154487 - Uitvraag additionele middelen voor versterking en ondersteuning van de uitvoering informatie en energiebesparingsplicht*.
<https://www.tenderned.nl/aankondigingen/overzicht/227225>
- Tweede Kamer der Staten Generaal. (2024). *Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (XIII) voor het jaar 2024 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)*. Den Haag: Minister van Economische Zaken en Klimaat, Retrieved from
https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?cfg=wetsvoors_teldetails&qry=wetsvoorstel%3A36550-XIII#wetgevingsproces

Afkortingen

Afkorting	Betekenis
VUE	Versterkte Uitvoering Energiebesparingsplicht
RWS	Rijkswaterstaat
SPUK THE	Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht
EZK	(Ministerie van) Economische Zaken en Klimaat
EML	Erkende Maatregelen Lijst
OD	Omgevingsdienst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
ODNL	Omgevingsdienst Nederland
NOK	Nadere overeenkomst
IPLO	Informatiepunt Leefomgeving

A Tabellen activiteiten

Activiteiten VUE-ronde 1

Uitvoeringsdienst	A1	B1	C1	D1	E1	F1	G1	G2a	G2b	H1	H2a	H2b	X1a	X1b	Totaal
Groningen	-	1.469	-	-	-	570	53	-	-	18	5	-	-	-	2.115
Flevoland & Gooi en Vechtstreek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	101	-	-	101
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	-	-	-	-	3	-	137	23	10	14	15	13	1	-	216
Drenthe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	88	-	-	-	88
Twente	229	556	174	-	-	-	40	-	-	37	-	-	60	37	1.133
IJsselland	164	1.091	116	45	-	-	78	-	-	40	-	-	-	-	1.534
Achterhoek	-	-	1.551	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.551
Veluwe IJssel	595	-	-	-	-	-	24	-	-	4	-	-	-	-	623
Regio Arnhem	-	-	1.139	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.139
De Vallei	574	-	-	-	-	-	63	-	-	7	-	-	-	-	644
Regio Nijmegen	-	-	473	-	-	-	-	-	14	-	-	9	-	-	496
Rivierenland	-	991	-	-	-	-	-	35	-	-	10	-	-	-	1.036
Noord-Veluwe	54	325	191	-	31	-	-	-	-	-	-	8	-	-	609
Utrecht	120	713	-	17	-	-	125	20	-	26	-	-	-	-	1.021
Regio Utrecht	-	2.120	-	-	-	610	-	29	-	-	16	-	-	-	2.775
Nieuwegein	-	-	-	-	7	-	-	10	-	-	6	-	-	-	23
Noordzeekanaalgebied	10	50	-	-	4	-	422	-	-	81	-	-	-	-	567
Holland Noord	664	-	-	-	431	-	56	-	-	-	-	-	-	-	1.151
IJmond	295	148	-	-	-	5.092	-	-	-	-	23	-	-	-	5.558
Holland Zuid	-	-	-	-	-	-	200	-	-	-	-	-	-	-	200
Midden-Holland	-	-	-	-	-	-	154	-	-	-	-	-	-	-	154
Milieudienst Rijnmond	-	305	-	-	397	-	217	12	-	54	-	13	-	-	998
Haaglanden	-	-	-	-	1.243	-	-	18	-	-	-	-	-	-	1.261
West-Holland	-	-	-	-	504	504	-	-	-	-	-	-	-	-	1.008
Zeeland	289	678	-	36	18	-	15	21	-	21	3	-	-	-	1.081
Zuidoost-Brabant	-	2.300	-	-	5	-	282	-	-	1	-	-	-	-	2.588
West Brabant	-	2.884	-	332	-	-	152	-	-	47	-	13	-	-	3.428
Brabant Noord	1	-	-	-	-	-	151	-	-	32	-	-	-	-	184
's-Hertogenbosch	-	-	-	-	-	-	85	-	-	-	-	-	-	-	85
Zuid-Limburg	137	11	20	-	-	132	114	45	-	15	6	-	-	-	370
Limburg-Noord	-	155	-	-	-	-	98	11	-	98	8	-	-	-	-
Totaal activiteiten	3.132	13.796	3.664	430	2.643	6.908	2.466	224	24	495	180	157	61	37	34.217
Tarief excl. btw	€ 70	€ 35	€ 70	€ 170	€ 170	€ 6	€ 450	€ 665	€ 855	€ 1.020	€ 1.235	€ 1.425	€ 300	€ 850	
Totaal incl. btw	€ 265.280	€ 584.261	€ 310.341	€ 88.451	€ 543.665	€ 50.152	€ 1.342.737	€ 180.242	€ 24.829	€ 610.929	€ 268.983	€ 270.707	€ 22.143	€ 38.055	€ 4.600.775

Activiteiten VUE-ronde 2

Uitvoeringsdienst	B1	B2	B3	C1	C2	C3	E1	F1	G1	G2	G3	H1	H2	H3	X1	X2	Totaal
Groningen	914	-	-	-	-	-	52	604	87	-	-	32	-	-	-	-	1.689
Flevoland & Gooi en Vechtstreek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	113	-	-	-	113
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	-	-	-	-	-	-	5	-	192	44	-	18	5	-	-	-	264
Drenthe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	90	-	-	-	90
Twente	616	217	-	1.551	-	-	-	-	50	3	34	36	-	31	-	-	2.538
IJsselland	467	-	171	731	-	-	-	-	77	-	36	42	-	20	-	-	1.544
Achterhoek	-	-	-	3.231	-	1.079	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4.310
Veluwe IJssel	1.168	-	-	61	-	-	99	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.328
Regio Arnhem	-	-	-	3.525	1.250	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4.775
De Vallei	-	-	-	-	-	-	110	-	81	-	-	20	-	-	-	-	211
Regio Nijmegen	-	-	-	-	-	401	-	-	-	6	90	-	2	13	-	-	512
Rivierenland	-	-	-	-	-	-	-	-	82	-	-	8	12	-	-	-	102
Noord-Veluwe	-	-	-	86	-	59	-	-	-	23	21	-	10	10	-	-	209
Utrecht	117	343	28	100	-	-	-	-	61	10	111	4	-	9	-	-	783
Regio Utrecht	80	81	-	-	-	-	-	-	87	-	57	37	-	34	-	-	376
Nieuwegein	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5	-	-	8	2	-	-	16
Noordzeekanaalgebied	-	-	-	-	-	-	30	-	314	24	-	133	-	-	-	-	501
Holland Noord	-	-	-	-	-	76	16	-	75	32	2	15	37	-	42	-	295
IJmond	-	-	-	-	-	-	241	-	-	29	-	-	17	-	-	-	287
Holland Zuid	-	-	-	-	-	-	-	-	182	-	-	-	-	-	-	-	182
Midden-Holland	-	-	-	-	-	-	-	-	45	-	133	11	-	-	-	-	189
Milieudienst Rijnmond	333	438	4	-	-	-	114	-	87	8	115	51	8	53	-	-	1.211
Haaglanden	-	-	-	-	-	-	1.366	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.366
West-Holland	133	-	-	-	-	-	23	-	161	-	-	-	-	-	-	-	317
Zeeland	419	117	69	874	-	-	50	-	26	6	2	19	-	4	-	-	1.586
Zuidoost-Brabant	220	181	3	181	-	6	31	-	303	-	52	1	-	-	-	-	978
West Brabant	-	607	70	-	-	-	295	-	111	-	191	21	4	69	-	-	1.368
Brabant Noord	-	369	-	-	-	-	-	-	111	-	51	16	-	8	-	-	555
's-Hertogenbosch	-	-	-	239	-	-	-	-	20	-	85	-	-	-	-	-	344
Zuid-Limburg	-	-	-	-	-	1	2	147	109	1	60	28	8	7	11	3	377
Limburg-Noord	1.750	11	-	-	-	-	-	-	102	2	-	59	1	-	-	-	1.925
Totaal activiteiten	6.217	2.364	346	10.579	1.250	1.622	2.434	751	2.363	193	1.040	551	315	260	53	3	30.341
Tarief excl. btw	€ 35	€ 140	€ 140	€ 18	€ 18	€ 53	€ 170	€ 6	€ 525	€ 855	€ 300	€ 850	€ 1.330	€ 340	€ 300	€ 680	
Totaal incl. btw	€ 263.290	€ 400.462	€ 58.612	€ 224.010	€ 26.469	€ 103.038	€ 500.674	€ 5.452	€ 1.501.096	€ 199.668	€ 377.520	€ 566.704	€ 506.930	€ 106.964	€ 19.239	€ 2.468	€ 60.682

Activiteiten VUE-ronde 3

Uitvoeringsdienst	B1	B1b	B2	B3	C1	C3	G1	G2	G3	H1	H2	H3	X1	X2	Totaal
Groningen	-	-	-	-	983	-	146	10	1	14	66	-	-	-	1.220
Flevoland & Gooi en Vechtstreek	-	-	-	-	-	218	-	-	-	191	8	260	-	-	677
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	-	10	3	-	-	48	324	15	16	74	8	4	-	-	502
Drenthe	-	-	-	-	-	-	-	99	-	-	99	-	-	-	198
Twente	120	-	-	26	3.553	-	69	5	60	159	5	94	-	-	4.091
IJsselland	468	-	-	-	1.718	-	176	-	129	62	-	55	-	-	2.608
Achterhoek	-	-	-	-	-	-	358	-	70	-	-	-	-	-	428
Veluwe IJssel	2.324	-	-	-	318	297	-	-	-	-	-	-	-	-	2.939
Regio Arnhem	857	-	835	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.692
De Vallei	621	-	-	-	-	-	105	-	20	18	-	-	-	-	764
Regio Nijmegen	-	-	-	-	-	834	-	-	120	-	-	80	-	-	1.034
Rivierenland	-	-	-	-	-	963	141	-	-	-	-	-	-	-	1.104
Noord-Veluwe	-	-	-	-	10	125	71	5	72	-	2	31	-	-	316
Utrecht	-	-	-	-	238	17	224	20	118	98	-	-	-	-	715
Regio Utrecht	-	-	-	-	-	-	151	-	130	93	-	51	-	-	425
Nieuwegein	-	-	-	-	12	-	-	16	1	-	12	-	-	-	41
Noordzeekanaalgebied	-	-	-	-	-	-	707	25	101	119	-	17	-	-	969
Holland Noord	-	-	-	-	-	-	125	-	14	205	-	50	-	-	394
IJmond	-	34	-	-	18	-	165	-	43	41	15	26	-	-	342
Holland Zuid	2.051	-	-	150	-	1.099	181	14	26	9	-	4	-	-	3.534
Midden-Holland	-	-	-	-	-	-	75	46	103	10	6	9	-	-	249
Milieudienst Rijnmond	409	-	390	14	228	1.059	289	14	264	58	3	72	-	-	2.800
Haaglanden	620	-	-	248	-	-	210	32	63	28	-	6	-	-	1.207
West-Holland	-	-	-	-	-	-	185	11	168	7	-	4	-	-	375
Zeeland	1.275	-	98	-	1.619	-	35	23	1	64	5	2	-	-	3.122
Zuidoost-Brabant	43	-	338	-	547	148	245	16	209	144	5	-	-	-	1.695
West Brabant	-	-	907	-	-	1.473	265	-	273	83	14	114	-	-	3.129
Brabant Noord	-	43	5	-	17	-	270	-	135	32	23	37	-	-	562
's-Hertogenbosch	-	-	-	-	-	-	-	7	219	-	-	-	-	-	226
Zuid-Limburg	5	-	-	-	10	4	164	1	43	78	-	127	-	-	432
Limburg-Noord	416	-	-	-	-	-	205	-	-	219	-	-	-	-	840
Totaal activiteiten	9.209	87	2.576	438	9.271	6.285	4.886	359	2.399	1.806	271	1.043	-	-	38.630
Tarief excl. btw	€ 38	€ 38	€ 150	€ 150	€ 19	€ 56	€ 560	€ 900	€ 320	€ 900	€ 1.400	€ 360	€ 320	€ 720	
Totaal incl. btw	€ 417.858	€ 3.948	€ 467.544	€ 79.497	€ 210.336	€ 427.773	€ 3.310.754	€ 390.951	€ 928.893	€ 1.966.734	€ 459.074	€ 454.331	€ -	€ -	€ 9.117.692

B Enquête en interviews

De enquête betreft een online vragenlijst. Deze enquête is uitgezet via Medallia. Het contact is uitgevoerd door de contactpersoon van RWS, deze heeft ook de mailinglijst opgesteld. De enquête heeft eerst twee weken open gestaan, dit is uiteindelijk nog verlengd met één extra week.

In de enquête worden vier groepen onderscheiden, dat zijn Adviesbureaus, Tekenbevoegde personen bij omgevingsdiensten, Inhoudelijke medewerkers bij omgevingsdiensten en Bevoegd gezag. Er wordt één enquête uitgezet, waarvan verschillende partijen afhankelijk van hun rol vragen gesteld krijgen. In de enquête houden wij het stroomschema aan dat in Figuur 20 staat. Onder de figuur worden voor de verschillende kopjes de vragen en antwoorden opgesomd.

Adviesbureaus

Alle adviesbureaus aanschrijven die het werk hebben uitgevoerd in één of meer van de VUE-rondes.

Tekenbevoegde personen bij omgevingsdiensten

Personen bij omgevingsdiensten die met de VUE hebben gewerkt op administratief niveau.

Inhoudelijke medewerkers bij omgevingsdiensten

Personen bij omgevingsdiensten die met de VUE hebben gewerkt op inhoudelijk niveau, zoals in overleggen met adviesbureaus.

Bevoegd gezag

Personen die verantwoordelijk waren voor de VUE bij het bevoegd gezag. In enkele gevallen zijn bevoegd gezag ook de uitvoerende dienst, in dat geval behandelen wij ze als omgevingsdienst.

Figuur 20 - Stroomschema van de enquête

